

Bálint Blanka–Demeter Gyöngyvér

MOZAIK2001[©] GYORSJELENTÉS
SZÉKELYFÖLD

TARTALOM

Minta leírása, szocio-demográfiai összetevők	193
Oktatás, képzés	196
Iskolarendszeren belüli oktatás, képzés jellemzői	196
Továbbtanulás	199
Iskolarendszeren kívüli oktatás	200
Informatika, internet	201
Életkörülmények, családi erőforrások	202
Munkaerő-piaci helyzetkép	202
Külföldi munkavállalás	203
Lakáskörülmények	204
Család, háztartás jellemzői	205
Házasság, alternatív együttélés, gyermekvállalás	207
Gazdasági erőforrások	208
Életmód.	210
Sportolási szokások	210
Egészségi helyzet	211
Dohányzás	212
Alkoholfogyasztás	213
Drogfogyasztás.	214
Értékvilág, értékpreferenciák	215
Kulturális fogyasztás	215
Olvasási szokások	217
Tévénézés	219
Értékek	220
Vallásosság	224
Társadalmi közérzet, politikához való viszony, euro-atlanti csatlakozás.	226
Társadalmi közérzet	226
Politikához való viszony	227
Euro-atlanti csatlakozás	228
Identitás.	230
Az ifjúság legsúlyosabb problémái.	233
Ábrák és táblázatok jegyzéke	236

SZÉKELYFÖLD

Minta leírása, szocio-demográfiai összetevők

Az ifjúságkutatást Székelyföldön a 15–29 éves korosztályt reprezentáló 750 fős minta megkérdezésével végeztük. A minta kialakításánál az 1992-es népszámlálási adatokból indultunk ki. A mintának területileg, nemek és korcsoportok szerint kellett reprezentálnia a vizsgált népességet.

A székelyföldi települések közigazgatásilag három különböző megyéhez tartoznak: Hargita, Kovászna és Maros (a megye keleti része). Ezek közül választottuk ki azon településeket, amelyek a tömbmagyar régiót alkotják. A mintába tehát olyan magyar többségű települések kerültek, ahol a magyar lakosság aránya meghaladja az 50 százaléket (az esetek döntő többségében ezen arány meghaladja a 80 százaléket).

1. táblázat. A tömbmagyar régió települései

közigazgatási besorolás	város	községközpont	falu	összesen
Hargita	7	42	165	214
Kovászna	4	29	58	91
Maros	1	31	107	139
összesen	12	102	330	444

Az így kapott 444 település különálló mintavételi alapegységet képezett. Ezeket öt paraméter alapján kialakított különböző településtípusokba soroltuk.

A csoportosítás alapját képező kritériumok a következők:

- regionális elkülönülés: Hargita, Kovászna, Maros megyékhez való tartozás;
- település nagysága (lakosság szám):
 - nagy (15 000–50 000 fő között);
 - közepes;
 - kicsi (1000 fő alatt);
- közigazgatási besorolás: város, községközpont, falu;
- megközelíthetőség:
 - nyílt: főút melletti, vasútállomással rendelkező;
 - kevésbé zárt: vagy főút melletti, vagy vonattal megközelíthető;

- zárt: félreeső helyen található, nincs vasútállomása;
- nagyobb városhoz (10 000 főnél nagyobb) való közelség:
 - közeli: 15 km, vagy ennél közelebbi települések;
 - távoli: 15 km-nél messzebb fekvő települések.

Következő lépésben kiválasztottuk azon településtípusokat, amelyek reprezentálják a régiót. A csoportokon belül véletlen mintát vettünk, így megkaptuk a mintába bekerülő településeket.

2. táblázat. A mintába került települések

közigazgatási besorolás	város	községközpont	falu	összesen
Hargita	3	5	5	13
Kovászna	3	2	2	7
Maros	1	2	2	5
Összesen	7	9	9	25

A településenkénti elemszámot úgy határoztuk meg, hogy reprezentatív legyen a tömbmagyar régióra. Településenként meghatároztuk a lekérdezendők számát aszerint, hogy a lakosság szám milyen arányban oszlik meg a különböző nagyságú települések között.

Az egyes településeken belül a megkérdezendő fiatalokat úgy választottuk ki, hogy nemek és korcsoportok szerint reprezentatív legyen az adott településre.

A település lakossági nyilvántartása alapján, mindhárom korosztályra alkalmaztuk a véletlen kezdőpontú szisztematikus mintavételt, a minta elemszámának megfelelő lépték szerint.

A lakossági nyilvántartást a Megyei Egészségügyi Biztosítóháztól szereztük be. A névjegyzék tartalmazta az adott településen lakó fiatalokat *nem*, *születési év*, valamint *lakcím* szerint.

A kérdezőbiztosok tehát névvel, lakcímmel, születési évvel ellátott címjegyzéket kaptak. Számítani kellett arra, hogy egy-egy névjegyzékben szereplő személlyel nem sikerül a kérdőívet kitölteni. Ezért minden kérdezőbiztos egy (meghatározott szabályok szerint használandó) pótcímjegyzéket kapott. Az eredeti névjegyzék mellett, minden megkérdezendő mellé két-két pótcímét biztosítottunk, amely azonos nemű és korcsoportú személy elérhetőségét biztosította.

Ezen szabályok betartása mellett 750 személyt kérdeztünk meg.

3. táblázat. A megkérdezettek nemek szerinti megoszlása

	elemszám	százalék
férfi	373	50
nő	377	50
összesen	750	100

A magyar nemzetiségűek aránya a székelyföldi régióban 87 százalék, a magyarok aránya a vizsgálatba bevont 25 településen is megközelíti ezt az értéket. A magyar

4. táblázat. A megkérdezettek megoszlása korcsoportok szerint

	elemszám	százalék
15–19 évesek	223	30
20–25 évesek	274	36
25–29 évesek	253	34
összesen	750	100

5. táblázat. A fiatalok településtípusok szerinti megoszlása

	elemszám	százalék
város	297	40
községközpont	249	33
falu	204	27
összesen	750	100

fiatalok azonos nagyságrendben képviseltetik magukat mind az alapsokaságban, mind a vizsgálatba bevont településeken (26%).

6. táblázat. A térség szocio-demográfiai jellemzői

	régió	mintatelepülések
a lakosság száma	634 139	239 239
a magyarok száma	561 864	208 090
a magyar lakosság aránya	87%	87%
a magyar fiatalok száma	148 719	54 573
a magyar fiatalok aránya	26%	26%

A kutatás célcsoportját képező 15–29 éves fiatalokat vizsgálva, a korcsoportok szerint hasonló eloszlást találunk az alapsokaság és a mintába került fiatalok között.

7. táblázat. A fiatalok korcsoportos aránya, az alapsokaság és a mintába került sokaság aránya

	régió	megkérdezettek
15–19 évesek	29	30
20–24 évesek	38	36
25–29 évesek	33	34
összesen	100	100

Településtípusonként sem találunk jelentős eltérést a régió lakossága és a megkérdezettek között, ami bizonyítja a mintavétel és az adatfelvétel helyességét.

8. táblázat. A régió lakosságának megoszlása településtípusonként, az alapsokaság és a mintába került sokaság aránya

	a lakosság aránya	megkérdezettek aránya
város	41	40
községközpont	33	33
falu	26	27
Székelyföld	100	100

A megkérdezett fiatalok különböző ismérvek (nemzetiség, korcsoportok, településtípus) szerinti eloszlása megegyezik a tényleges székelyföldi tömbmagyar régióban élő 15–29 éves fiatalok eloszlásával. A kutatás során alkalmazott minta tehát megfelel a reprezentativitás követelményeinek.

Oktatás, képzés

Iskolarendszeren belüli oktatás, képzés jellemzői

A romániai oktatási rendszernek megfelelően, a mintába került fiatalokat az iskolázottsági szint alapján kilenc csoportba soroltuk. Ezek a következők: általános iskola; szakiskola; szakközépiskola; elméleti líceum, középfokú tanítóképzés; technikum, posztliceális képzés; főiskola, főiskolai kollégium, tanítóképző főiskola; egyetem; magiszteri képzés; PhD, egyéb posztgraduális képzés.

A tanítási nyelv tekintetében változatos képet kapunk a különböző iskolatípusok szerint. A fiatalok az általános iskola során tanultak a legnagyobb arányban (71%) magyar nyelven. További egynegyedük (26%) szintén magyarul tanult, de néhány tantárgyat román nyelven sajátítottak el. A megkérdezettek 3 százaléka végezte román nyelven a tanulmányait.

A szakiskolát végzők többsége (61%) szintén magyarul tanult, de egynegyedük (23%) számára a román is az oktatási nyelvhez tartozott. A szakiskolások egyhatoda (16%) románul végezte tanulmányait.

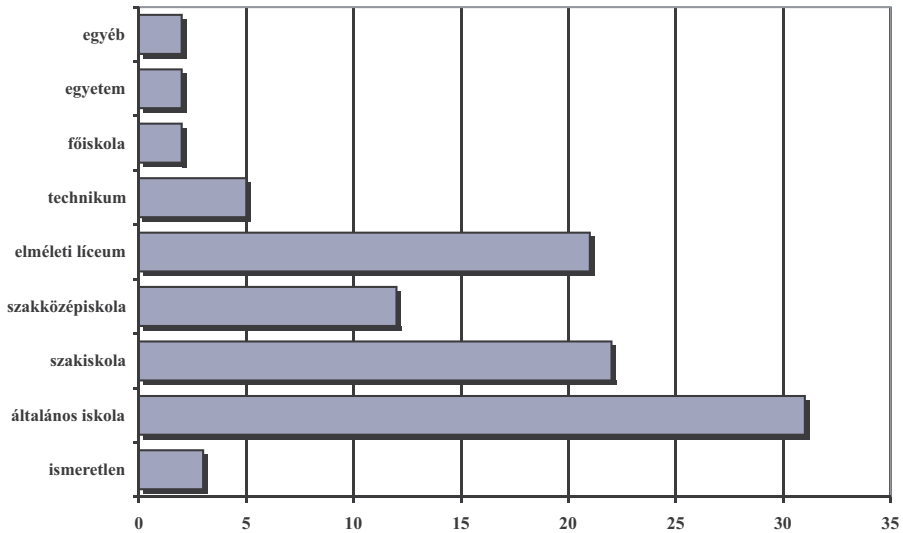
A szakközépiskolát végzők körében megközelítőleg azonos arányban vannak a magyarul, illetve a vegyesen – magyarul és románul – tanulók: 44–45 százalék. A fennmaradó egytized (11%) román nyelven végezte el a szakközépiskolát.

Elméleti líceumot vagy középfokú tanítóképzőt végzők többségükben (62%) magyarul tanultak, de nem elhanyagolható (29%) a vegyes tannyelvű osztályban végzetek aránya sem. A középfokú elméleti iskolát románul a fiatalok kevesebb, mint egytizede (9%) végzett.

Magyar tannyelven posztliceális, illetve egyetemi, főiskolai tanulmányokat már kisebb arányban végeztek (35–40%) és alacsony a vegyes tannyelvű osztályok látogatása is. A posztliceális vagy felsőfokú tanulmányokat végzetek többsége (48–50%) román nyelven végezte az iskolát.

Az iskolázottság tekintetében nem hagyhatjuk azonban figyelmen kívül azt a tényt, hogy a 15–29 éves fiatalok egy része még nem fejezte be iskolai tanulmányait.

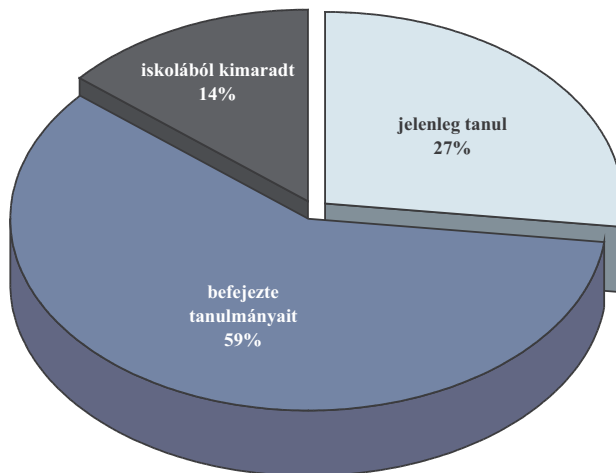
**1. ábra. A legmagasabb befejezett iskolai végzettség szintje,
a teljes mintára vetített százalékos megoszlás**

Egy realisabb kép érdekében tehát külön kell kezelnünk a megkérdezettek két alapvető kategóriáját: azokat, akit befejezték tanulmányaikat, illetve a jelenleg is tanulókat.

15–29 éves korosztályról lévén szó nem meglepő, hogy a megkérdezettek többsége már befejezte tanulmányait az oktatási rendszeren belül. Jelentős (egyheted) azok aránya is, akik valamilyen okból nem fejezték be az iskolát. A leggyakrabban említett okok közé a tanulási kedv hiánya, a nem megfelelő tanulmányi eredmények, illetve az adott szakma iránti érdektelenség tartozik.

**2. ábra. A fiatalok iskolázottsága,
a teljes mintára vetített százalékos megoszlás**

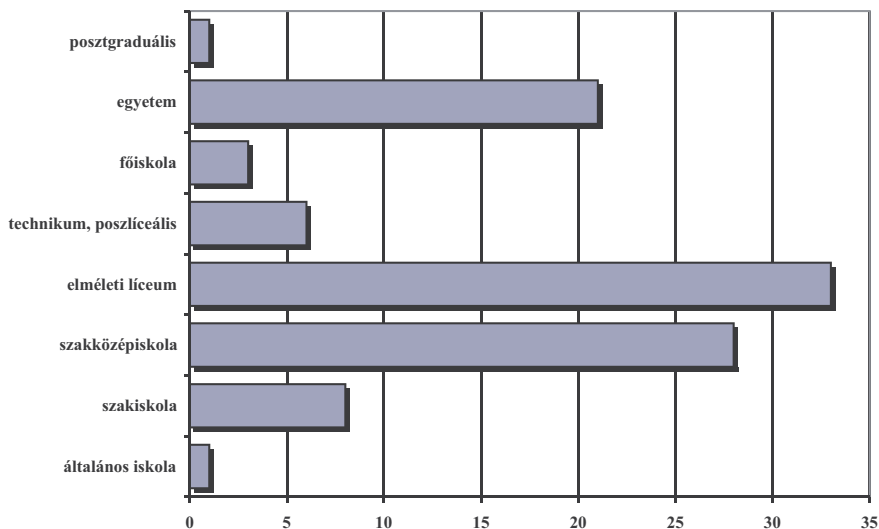
9. táblázat. A gazdaságilag aktív, inaktív és munkanélküli fiatalok legmagasabb iskolai végzettsége, százalékos megoszlásban

	aktív	inaktív	munkanélküli
általános iskolát befejezte	20	25	19
szakiskolát befejezte	29	23	32
szakközépiskolát befejezte	15	7	20
elméleti líceumot befejezte	20	24	20
technikumot befejezte	7	4	3
főiskolát befejezte	3	1	–
egyetemet befejezte	4	–	–
egyéb végzettségű	2	16	6
összesen	100	100	100

A már valamilyen szintű végzettséget szerzett fiatalokat a gazdasági aktivitásuk szerint három csoportra oszthatjuk: gazdaságilag aktívak, inaktívak és munkanélküliek. Az egyes csoportokon belül a megkérdezettek iskolai végzettsége nagymértékű eltéréseket mutat.

A jelenleg iskolarendszerben még tanulók legtöbben elméleti líceumban (gimnázium és középfokú tanítóképzés) és szakközépiskolában végzik tanulmányaikat. A felsőfokú tanulmányaikat végzők aránya sokkal magasabb (majdnem ötszöröse), mint a hasonló végzettséget már megszerzettek aránya. A jelenleg még tanuló fiatalok egynegyede (24%) ebbe a csoportba sorolható. A szakiskolában tanulók aránya nem éri el a tíz százalékot, míg a valamilyen végzettséget már megszerzett fiatalok 28 százaléka rendelkezik ilyen szintű végzettséggel.

3. ábra. A jelenleg még tanulók százalékos megoszlása, iskolatípusok szerint

A lemorzsolódók aránya az egyes iskolatípusokon belül nem mutat jelentős eltérést. Ez az arány az általános iskola esetében a legnagyobb, míg az összes oktatási szint közül a felsőfokú képzésről lemorzsolódók aránya a legkisebb.

Nemek szerint vizsgálva az iskolázottságot azt találjuk, hogy a nők magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek, mint a férfiak. A férfiak négyötöde (61%) általános vagy szakiskolát végzett. A nők többsége (44%) ezzel szemben szakközépiskolai vagy elméleti középiskolai végzettséget szerzett.

Területi szempontból is jelentős eltéréseket figyelhetünk meg az iskolai végzettség tekintetében. A falun élő fiatalok háromszor nagyobb arányban hagyták abba a tanulmányaikat az általános iskola befejezése után, mint a városban lakók.

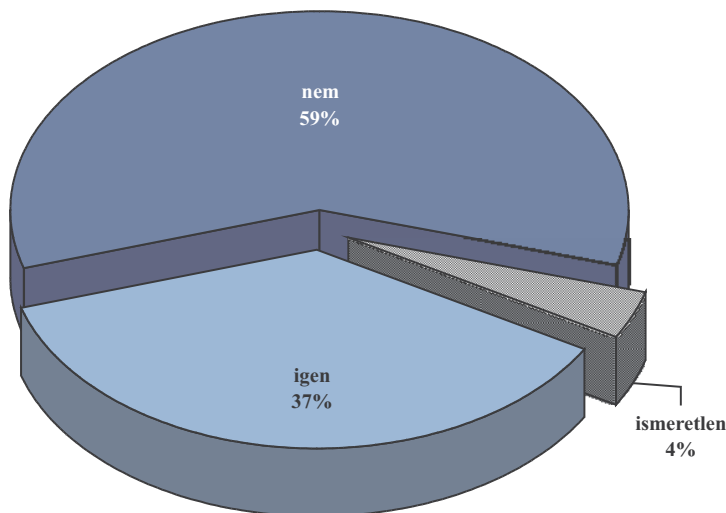
A városi fiatalok pedig 12 százalékkal végeztek többen elméleti középiskolát, mint falusi környezetben élő társaik.

Továbbtanulás

A fiatalok többsége nem szeretne továbbtanulni, azon fiatalok viszont, akik a továbbtanulást választják a legnagyobb arányban (37%) egyetemi végzettségre törekednek. Szintén nagyon népszerű továbbtanulási formának számít a technikum is, amelyet a megkérdezettek egyötöde (20%) választott. Főiskolai végzettségre a fiatalok 11 százaléka akar szert tenni, de jelentős a valamilyen posztgraduális végzettség irányába haladók aránya is: 9 százalék.

A továbbtanulást választók többsége magyarul szeretne továbbtanulni, amelyből 32 százalék lakhelyétől különböző településen, 27 százalék pedig jelenlegi lakhelyén szeretné végezni tanulmányait. Magyarországi továbbtanulást a válaszadók egyhetedede (15%) preferált. Külföldön, máshol továbbtanulni a válaszadók 2 százaléka szándékozik. A fennmaradó 24 százalék a jelenlegi lakhelyén magyarul vagy vegyes tannyelvű

**4. ábra. Szeretne-e továbbtanulni?
a teljes mintára vetített százalékos megoszlás**

intézményben, illetve más településen román vagy vegyes tannyelvű intézményben szeretné folytatni tanulmányait.

A továbbtanulási szándék jelentős eltérést mutat településtípusok szerint. A városi fiatalok több mint fele (53%) szeretné folytatni a tanulmányait, szemben a vidéki lakossággal, amelynek alig több mint egynegyede (29%) választja a továbbtanulást.

Iskolarendszeren kívüli oktatás

A megkérdezett fiataloknak majdnem kétötöde (38%) járt valamilyen különóra az általános iskolai tanulmányai során. A leggyakrabban látogatott különórák a számítástechnika, illetve a humán tárgyak köréből kerülnek ki, amelyekre a megkérdezett fiatalok több mint egyharmada járt. A sort a matematika (16%) követi, majd a hittan, amelyre a fiatalok 12 százaléka járt általános iskolai tanulmányai során.

Középiskolás korba kerülve a fiatalok több mint kétötöde nem járt további különórákra. A fiatalok másik része, ezzel szemben a középiskola alatt kezdett el különböző magánórákra járni. Így nem csökkent jelentős mértékben (28%) a középiskolai képzés mellett különórákra járók aránya. Középiskolás korban is a számítástechnika és a humán tárgyak örvendenek a legnagyobb népszerűségnek a különórák gyakoriságát tekintve, de csökken a hittanra járók aránya.

A fiatalok több mint fele (55%) sem általános iskolai, sem középiskolai tanulmányai során nem járt semmilyen, a kötelező iskolai oktatáson kívüli órára.

Településtípusonként vizsgálva a kérdést, városon megközelítőleg kétszer nagyobb arányban jártak különórákra általános iskola alatt a fiatalok, mint a falusi térségben. (Egyik magyarázó ok lehet a képzési lehetőségek hiánya, ami nemcsak a falusi iskolák alacsonyabb színvonalát jelenti, hanem a szakképzett tanárok hiányát is.)

10. táblázat. Járt-e különórákra általános vagy középiskolai tanulmányai alatt? a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

	általános iskola alatt járt	középiskola alatt járt
matematika	16	8
számítástechnika	36	24
humán tárgyak	36	27
hittan	12	4
magyar nyelv	6	2
román nyelv	9	4
idegen nyelv	3	5
énekezen	3	2
zenei foglalkozás	2	1
testnevelés	5	4
felvételi előkészítő	10	5
egyéb	10	4

A falun élő fiatalok kétharmada (66%) semmilyen különóra nem jár, szemben a városiak egyharmadával (38%).

Informatika, internet

A 15–29 évesek egyharmada (34%) használ számítógépet, de alig egyhetedük él olyan háztartásban, ahol van személyi számítógép. Ez utóbbiak majdnem minden esetben használják is. Munkahelyén, illetve az iskolában a fiatalok 17 százaléka használ számítógépet. Jelentős (15%) az internet-kávézóban, vagy internet-klubban számítógépet használók aránya is. Ismerősöknél, barátoknál, rokonoknál a fiatalok 7 százaléka használja a számítógépet.

A számítógép-használat elsődleges célja a tanulás (37%) és a munkavégzés (27%), de szórakozásra is jelentős számban használják (16%).

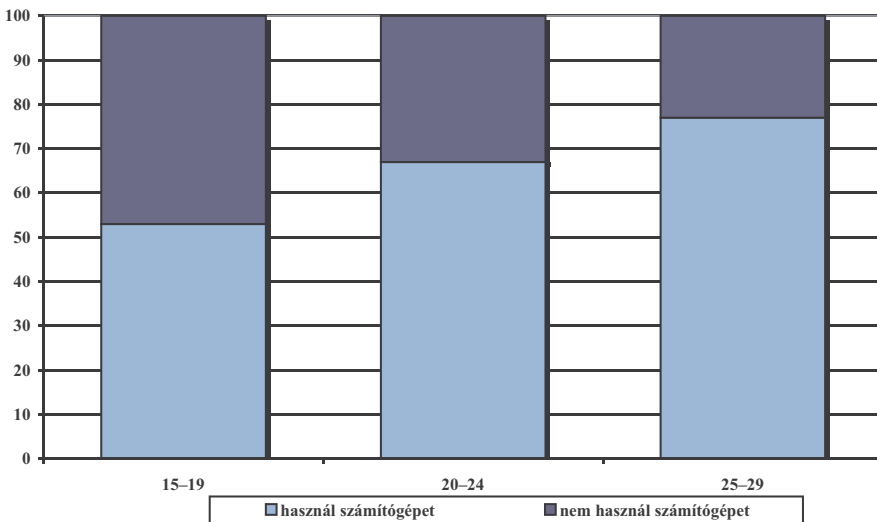
A számítógép-használók egytizede elsősorban internetezésre használja a gépet, de a 15–29 évesek csak két százalékanak van otthoni internet-hozzáférése.

A számítógép-használat nem különbözik nemek szerint, de a korcsoportok szerint már jelentős eltéréseket mutat. Azt mondhatjuk, hogy az életkor előrehaladtával jelentős mértékben csökken a számítógépet használók aránya: a 15–19 évesek kétszer olyan arányban használják, mint a 25–29 éves korcsoporthoz tartozók.

A jelenlegi foglalkozás szerint vizsgálva a kérdést, megfigyelhető, hogy a számítógép-használat a tanulók, illetve az aktívak „kiváltsága”.

Területi bontásban is jelentős eltéréseket találunk a számítógép-használat tekintetében. A városiak háromszor annyian használnak számítógépet, mint a falun lakó fiatalok.

5. ábra. Számítógép-használat korcsoportok szerint, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

A telefonnal való ellátottság nem mutat nagyon kedvező képet. A fiatalok kevesebb, mint fele él olyan háztartásban, ahol van vezetékes telefon. A mobiltelefonnál ezen arány alacsonyabb, a fiatalok egyötöde (20%) rendelkezik mobiltelefonnal; ami a saját tulajdona, vagy a saját használatában van. További tíz százalék él olyan háztartásban, ahol van mobiltelefon. A fiatalok 70 százalékának nincs mobiltelefonja.

A vezetékes, illetve a mobiltelefonnal való ellátottságot együttesen vizsgálva a fiatalok kétötöde (40%) olyan háztartásban él, amelyik nem rendelkezik egyik kommunikációs eszközzel sem.

Életkörülmények, családi erőforrások

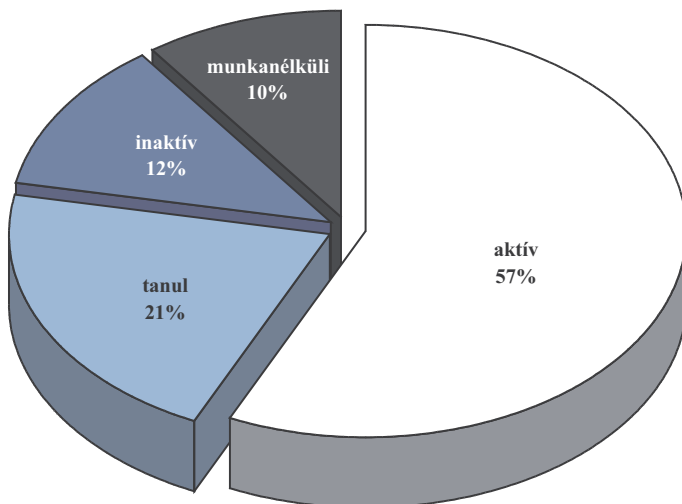
Munkaerő-piaci helyzetkép

A 15–29 éves korosztály több mint fele (57%) már gazdaságilag aktív, 12 százalék vallotta magát inaktívnak, a munkanélküliek aránya pedig 10 százalék. A fiatalok egyötöde még nem fejezte be iskolai tanulmányait.

A gazdaságilag aktívak körében a férfiak aránya megegyezik a nők arányával (51–51%), a „gyesen és gyeden” lévők (6%), valamint a „háztartásbeliek” (13%) magas aránya ellenére. A „családi gazdaságban dolgozók”, illetve az „alkalmi munkás” férfiak aránya két-háromszorosa a nőknél regisztráltaknak.

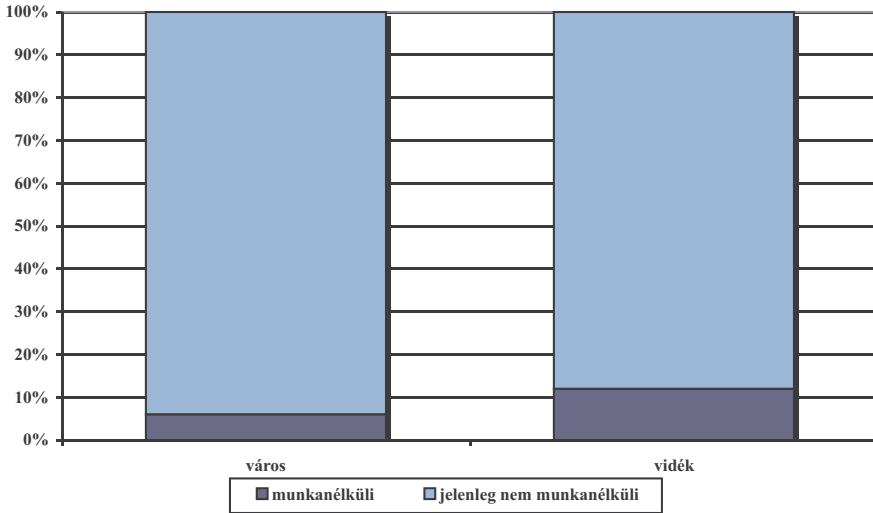
A gazdaságilag nem aktívak (tanuló, munkanélküli, inaktív) fele „jelenleg is tanul”, 23 százalék munkanélküli, a háztartásbeliek aránya 12 százalék, a „gyesen és gyeden lévők”, valamint az „eltartottak” aránya pedig 5–5 százalék. A fennmaradó öt százalék a „sorkatonák”, a „leszállékoltak, rokkantnyugdíjasok”, valamint a „szociális segélyezettek” között oszlik meg.

**6. ábra. Mit csinál Ön jelenleg?
a teljes mintára vetített százalékos megoszlás**

A gazdaságilag aktívak kétharmada (70%) „alkalmazottként dolgozik”, 12 százalék „alkalmi munkából, megbízásokból él”, a „családi gazdaságban dolgozók” aránya pedig 11 százalék. A további hét százalék a „vállalkozó vagy vállalkozásban segítő családtag”, a „fekete munka”, illetve a „szellemi szabadfoglalkozású” kategóriák között oszlik meg.

7. ábra. A munkanélküliség jellegzetességei településtípus szerint, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

Területi szempontokat is figyelembe véve azt tapasztaljuk, hogy a városiak döntő többsége (90%) alkalmazottként dolgozik, ezzel szemben a falusi térségben élők alig több mint fele (57%) dolgozik ilyen státusban. Jelentős hányaduk „alkalmi munkából él”, vagy a „családi gazdaságban dolgozik” (18–18%).

A megkérdezettek tíz százaléka vallotta azt, hogy jelenleg munkanélküli. A munkanélküliek aránya a férfiaknál két százalékkal magasabb, mint a nők esetében.

Jelentős eltérést találunk viszont területi bontásban, ugyanis a falun élő munkanélküliek aránya kétszerese a városi munkanélküliek arányának.

A jelenleg dolgozó fiatalok egyharmada (34%) tart attól, hogy a közeljövőben elveszti állását. Félelmüket növeli, hogy a fiatalok 32 százaléka „kedvezőtlennek”, további egynegyedük (24%) pedig „nagyon kedvezőtlennek” ítéli meg az elhelyezkedési lehetőségeket azzal a végzettséggel, amellyel rendelkeznek.

A diákok kétötöde (39%) szintén elhelyezkedési félelmeiről számolt be, egyáltalán nincsenek ilyen irányú szorongásai a megkérdezett diákok egyhatedének (14%).

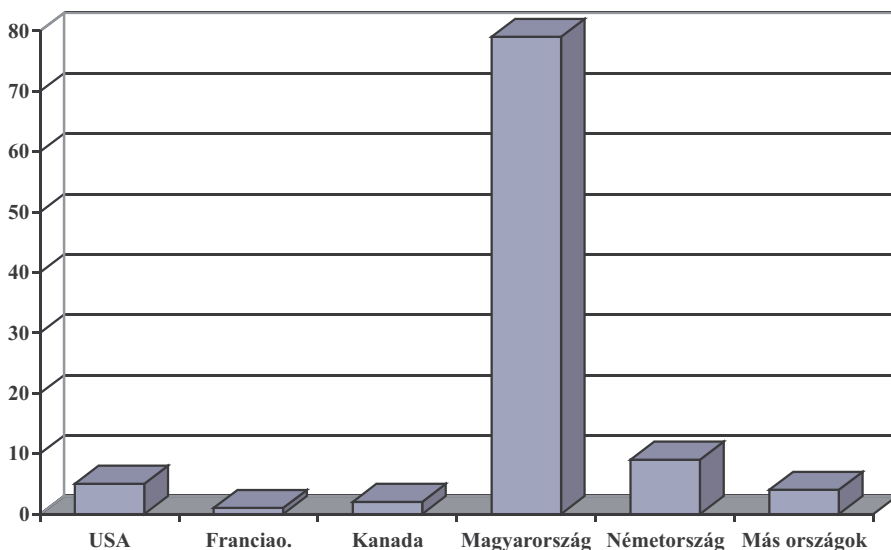
Külföldi munkavállalás

A 15–29 éves fiatalok egyharmada (32%) tervezi azt, hogy a jövőben külföldön vállal munkát. A külföldi munkavállalás inkább a férfiakra jellemző, hiszen kétszer annyi férfi, mint nő tervezi, hogy az országon kívül vállal munkát.

Életkor szerint vizsgálva a problémakört láthatjuk, hogy a legfiatalabb, a 15–19 éves korcsoport szeretne leginkább külföldön dolgozni: arányuk kétszerese a 25–29 éves külföldön munkavállalást tervező korcsoportnak.

A lakhely is nagymértékben meghatározza a külföldi munkavállalást. A városi fiatalok aránya több mint másfélszerese azon vidéki térségben élő fiatalok arányának, akik tervezik az országhatáron kívüli munkavállalást.

8. ábra. Melyik országban tervezi, hogy munkát vállal? a külföldön munkát vállalni kívánók százalékában

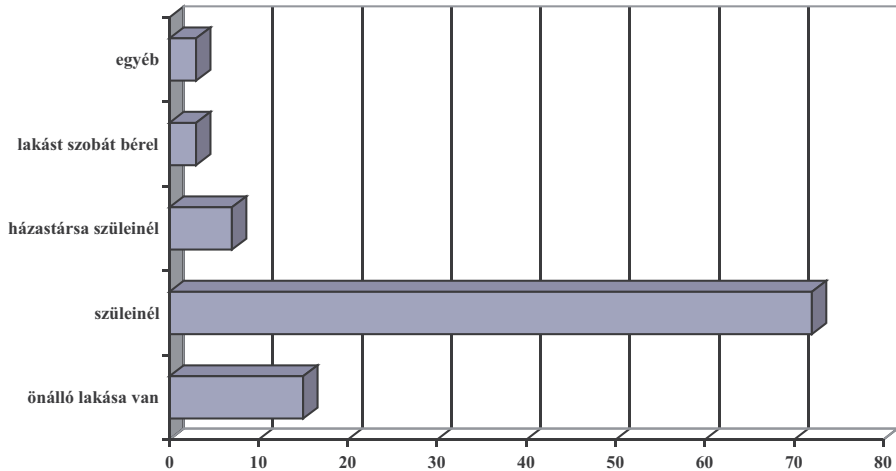
A külföldi munkavállalást tervezők döntő többsége számára elsősorban Magyarország a cél (79%). A fennmaradó 21 százalék jobbára Németország és az Amerikai Egyesült Államok között oszlik meg.

A magyarországi munkavállalási tervek időtartamukat tekintve is jelentősek. Egyharmaduk (30%) több mint egy évet szeretne Magyarországon dolgozni, kétötödük (20%) megközelítőleg egy évet, és egyhatodik (16%) mindig is Magyarországon szeretne dolgozni. Jelentős még az egy-két hónap időtartamú magyarországi munkavállalás (13%). A válaszadók egytizede megközelítőleg féléves időintervallumban gondolkodik, a fennmaradó 11 százalék pedig 3–5 hónapot, esetleg csak néhány napot dolgozna Magyarországon.

Lakáskörülmények

A fiatalok döntő többsége – több mint héttizedük – a szüleinél lakik, egyhated azok aránya, akik önálló lakással rendelkeznek. A maradék kisebbség egy kis hányada (3%) tudja csak lakásbérlettel biztosítani önállósodását, míg a többi megkérdezettre a kényszer-együttélési forma valamelyike jellemző: házastársa szüleinél 7 százalék, rokonoknál 2 százalék él.

**9. ábra. Ön hol lakik jelenleg?
a teljes mintára vetített százalékos megoszlás**

A gazdaságilag aktívak körében sem sokkal jobbák a lehetőségek az önállósodás terén. Ezt a szülőknél lakó, önálló keresettel rendelkezők magas (69%) aránya is mutatja. Ugyanakkor a házasátárs szüleinél élők aránya sem elhanyagolható (7%), ami szintén nem jelent önállósodási lehetőséget. A családról való leválással az aktívak alig több mint egyötödét jellemezhetjük: 18 százalékuk saját lakással rendelkezik, míg csak 4 százalékuk számára elérhető a bérelt lakás.

A családi állapot felől vizsgálva meg az önállósodási kísérletet, valamivel jobb arányokat találunk: a házasságban élők közel fele saját lakással rendelkezik (49%). Ennek ellenére magas – kétötöd – a szülőkkal élők aránya (19%), 21 százalék pedig a házasátárs szüleinél él.

Körükben némileg magasabb a lakást bérlők aránya: 8 százalék. Figyelemre méltó tény, hogy a nőtlenek, hajadonok közül csupán két százalék jelezte, hogy önálló lakással rendelkezne.

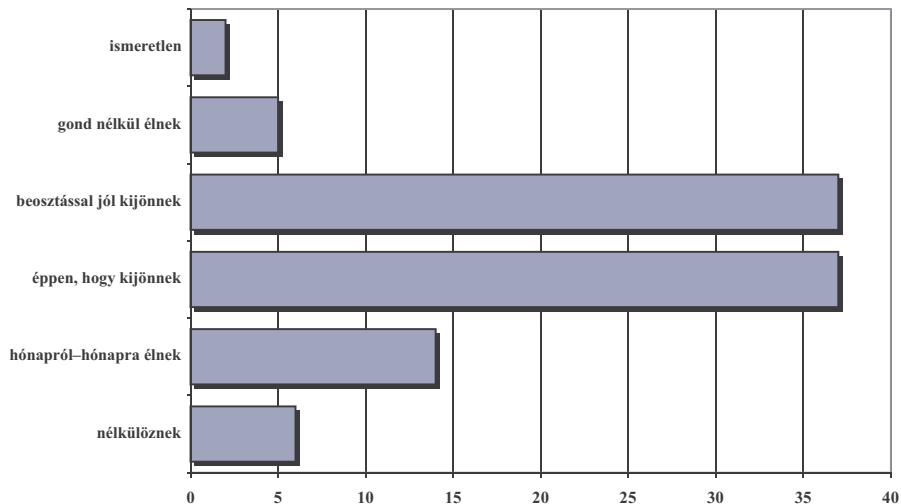
A szülőkkal való együttélést nehezíti az ezen lakásokban található szobák száma. A megkérdezettek majdnem háromnegyede két-három szobás lakásban lakik, egytized az egyszobás lakások aránya, míg négy vagy többszobás lakásban a megkérdezettek megközelítőleg egyhatoda lakik.

A lakáskörülmények vizsgálatánál nem tekinthetünk el a városi, illetve a rurális települések elemzésétől, mivel a különböző településtípusokon eltérő lehetőségeket találunk. Városban kevésbé jellemző, hogy valaki a házasátárs szüleinél lakjon, mint falusi térségben. A házasátárs szüleinél lakók aránya vidéken négyszerese a városokénál.

Család, háztartás jellemzői

Az anyagi helyzet megítélésében a megkérdezettek döntő többsége két kijelentés köré csoportosul: háromnyolcaduk szerint „beosztással jól kijönnek”, másik háromnyolcad szerint „éppen, hogy kijönnek jövedelmükből”. A fiataloknak mindössze 5

**10. ábra. Összességében, hogy érzi, Önök anyagilag ...?
a teljes mintára vetített százalékos megoszlás**

százaléka ítélte jónak („gondok nélkül élnék”) az anyagi helyzetét, míg egyhatedük úgy látja, hogy „hónapról-hónapra anyagi gondjaik vannak”, és egy jelentős kisebbség (6%) érzi úgy, hogy „nélkülözések között élnék”.

Árnyaltabb képet kapunk, ha a foglalkoztatottság felől vizsgáljuk a kérdést. A tanulókra és az aktívakra inkább az anyagi helyzet pozitív megítélése jellemző. A tanulók több mint fele (51%), és az aktívok több mint kétötöde (43%) állította, hogy „beosztással jól kijönnek” vagy „gondok nélkül élnék”.

Az inaktívok és a munkanélküliek egyharmada (32 és 34%) ítélte úgy, hogy „nélkülözések között élnék”, vagy hogy „hónapról hónapra anyagi gondjaik vannak”.

Eltéréseket találunk az anyagi helyzet megítélésében az iskolai végzettség szerint is. Az alapfokú végzettségűek kedvezőtlenebbnek ítélik meg anyagi helyzetüket a középfokú végzettségűeknél. Az alapfokú végzettségűek 30 százaléka érzi azt, hogy „nélkülözések között élnék”, vagy hogy „hónapról-hónapra anyagi gondjaik vannak”, szemben a középfokú végzettségűek 13 százalékaival. Ez utóbbiak 48 százaléka állítja, hogy „beosztással jól kijönnek” vagy „gondok nélkül élnék”.

A valós helyzet megítélésében segít a háztartás felszereltségének elemzése. A megkérdezettek 7 százaléka állította, hogy van nyaraló a család tulajdonában, másik lakóingatlan pedig 13 százalék rendelkezik. A színes tévé, az automata mosógép, a mélyhűtő már nem számít luxuscikknek. A megkérdezettek többsége olyan háztartásban él, amelyben megtalálhatók e használati eszközök.

Másik fontos tényező a személygépkocsi. A fiatalok majdnem kétötöde (39%) él olyan családban, amely személygépkocsival rendelkezik. (Ezt a fiatalok 12 százaléka használja.)

Kedvezőtlenebb képet kapunk, ha megvizsgáljuk, hogy milyen gyártmányú járműről van szó. A személygépkocsik többsége hazai gyártmányú, esetleg más, volt szocialista országokban gyártották. A gépkocsik 22 százaléka 5 éves, vagy ennél újabb, 21 százalék 6–10 éves jármű, 36 százalék pedig 15 éves, vagy ennél is régebbi.

Házasság, alternatív együttélés, gyermekvállalás

A házasságkötésre vonatkozóan elmondhatjuk, hogy alacsony a házasságban élők aránya. A fiatalok egynegyede él házastársi kapcsolatban (26%), csaknem héttizede pedig egyedülálló (69%). A férfiak esetében a 15–19 évesek korosztályában nem találtunk egyetlen olyan fiatalot sem, aki házasságban élne, a 20–24 évesek körében ez az arány 12 százalék, és a 25–29 éves korcsoportban is alig haladja meg a kétötödös arányt (41%).

A nők körében jóval magasabb a házastársi kapcsolatban élők aránya (majdnem kétszerese a férfiak körében tapasztaltnak), de ez csak a magasabb korcsoportokban mutatkozik meg. A 19 év alatti nők között két személy van férjnél, de a 20–24 évesek között ezen arány már eléri a 41 százalékot. A házastársi kapcsolatban élők aránya tovább növekszik az életkor előrehaladtával: a 25–29 évesek kétharmada férjnél van.

Településtípusonként nem találunk jelentős eltérést a házassági „kedv” szempontjából. A falusi környezetben élő fiatalok sem kötnek sokkal nagyobb arányban (6%) házasságot, mint a városon élők.

Az élettársi kapcsolatot sem tekinthetjük a házasság alternatívájának, amennyiben a megkérdezettek 4 százaléka (28 személy) választotta ezen együttélési formát.

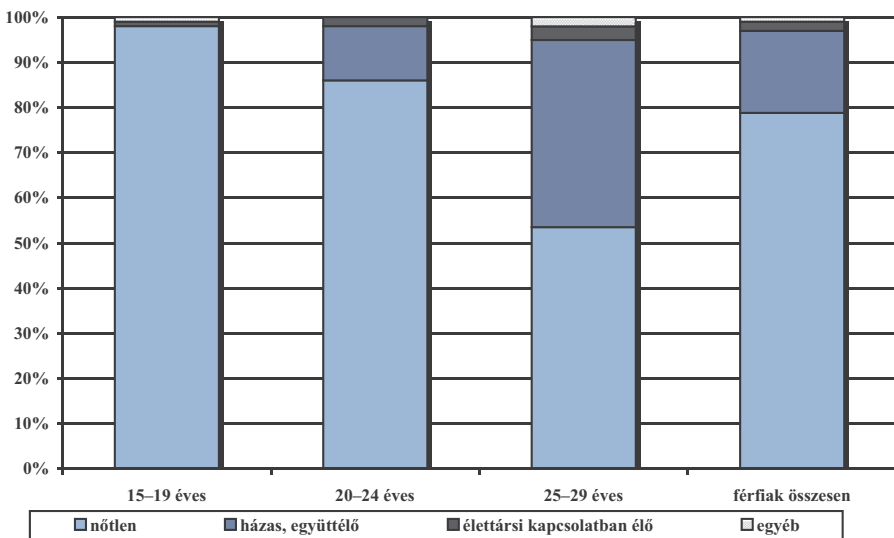
A vidékre sem jellemző az élettársi kapcsolatok elterjedtsége, de érdekes, hogy vidéken gyakoribb ez a fajta párkapcsolat, mint a városiak körében.

A már házasságra lépett nők csaknem fele (47%) 20 évesen vagy ezt megelőző korban, egyharmada (31%) 21–23 évesen, kéttizede ezen kort követően ment férjhez.

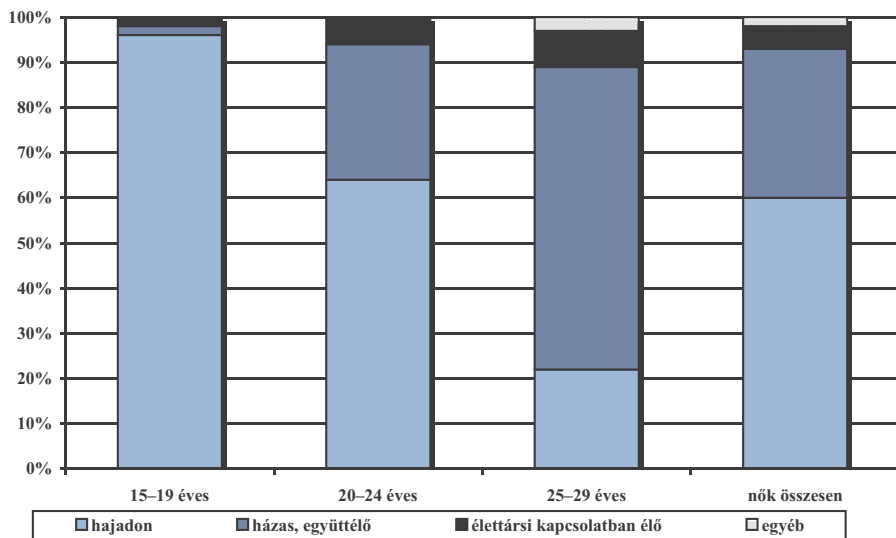
A nős férfiak többsége (77%) 21–25 éves korban, további egyheted (14%) pedig ezen életkort követően kötött házasságot.

A gyermekvállalási kedv alacsony szintet mutat. A fiatalok egyhatodának (17%) van egy gyermeke, további 7 százalékának kettő, és öt személynek három. A gyerme-

11. ábra. Férfiak családi állapota korcsoportok szerint, a férfi mintára vetített százalékos megoszlás

12. ábra. Nők családi állapota korcsoportok szerint, a női népességre vetített százalékos megoszlás

kek több mint négyötödét (83%) együttélő házas szülők, 5 százalékát különélő szülők, 8 százalékukat élettársi kapcsolatban élők, valamint 4 százalékát egyedülállók nevelik.

A gyermekvállalási hajlandóság jövőbeli alakulását tekintve sem számíthatunk jelentős változásra. A fiatalok alig fele (49%) rendelkezik kiforrott elképzeléssel a további gyermekek vállalását tekintve. Közülük legtöbben kettő (29%), egytized (12%) egy, és csak 7 százalék tervezi három vagy több gyermek vállalását.

A többiek egyelőre elhárítják a gyermekvállalással kapcsolatos döntést. Majdnem egynegyedük (24%) „majd meglátja”, míg további 17 százalékának a körülményektől függ, hogy vállal-e, és ha igen, hány gyermeket. A gyermekvállalástól a fiatalok 7 százaléka zárkózik el, amelyből 30 az olyan személy, aki „egyáltalán nem akar gyereket”.

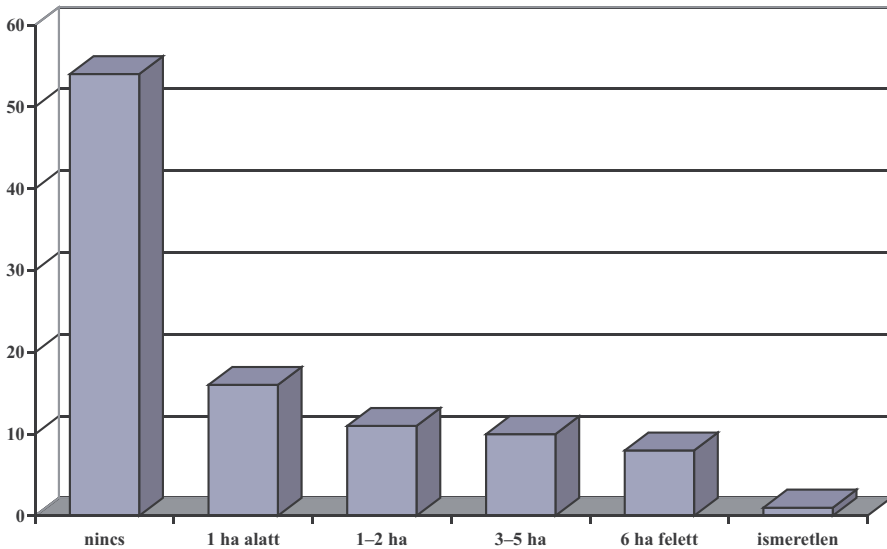
Gazdasági erőforrások

A megkérdezettek több mint fele olyan családban él, ahol nincs termőföld, erdő vagy rét a háztartás tulajdonában. A földbirtokosok sem rendelkeznek jelentős földterülettel: egyhatodik egy hektár alatti, egytizedük 1–2 vagy 3–5 hektáros területtel rendelkezik. Jelentősebb földtulajdont – 21 hektárnál nagyobb földterületet – a megkérdezettek egy százaléka birtokol.

A vidéken élő fiatalok családjai körében nagyobb (több mint másfélszeres) a földbirtokosok aránya, mint a városiak esetében. A birtokszerkezet itt sem kedvezőbb, hisz ebből háromtizednyi tulajdonos három hektárnál kisebb területet birtokol.

A tulajdonosok egyhatoda (16%) nem gazdálkodik, ennek ellenére a gazdálkodók aránya enyhe növekedést mutat. Ez azt jelenti, hogy a fiatalok és/vagy családjuk háromtizede (30%) bérelt vagy más módon szerzett földterületen gazdálkodik.

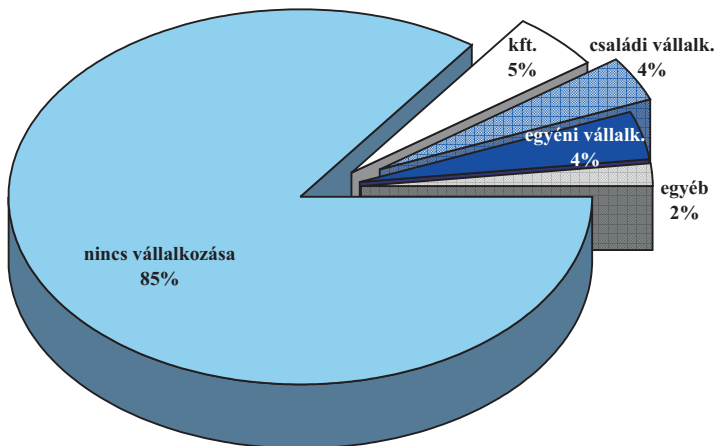
13. ábra. A saját tulajdonban lévő birtok megoszlása

További erőforrást jelenthetne a fiatalok számára a vállalkozás. A megkérdezettek egyhetedede (15%) állította, hogy saját vagy a család tulajdonában van vállalkozás. A vállalkozások alig több mint egytizede van a kérdezett tulajdonában, megközelítőleg ugyanennyi a házastárs tulajdonában, tehát nagy része valójában a család vagy más rokonok tulajdonában van.

A vállalkozások formáját tekintve leggyakoribb (32%) a Kft., amit a családi, illetve az egyéni vállalkozási forma követ 25–25 százalékos arányban. Részvénytársaságot egyetlen egy esetben találtunk, betéti társaság pedig egyáltalán nem jellemző.

14. ábra. A megkérdezettek családi vállalkozási háttere, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

A vállalkozások döntően a szolgáltatások (28%), a kereskedelem, vendéglátás (24%), valamint az ipar (20%) tevékenységi ágazatok köré szerveződtek.

Életmód

Sportolási szokások

A vizsgált korosztály 39 százaléka, saját bevallása szerint az esetlegesen, kötelező testnevelési órákon kívül is sportol. A sportolók 59 százaléka (a megkérdezettek közel egynegyede) legalább hetente egyszer, 41 százaléuk pedig hetente legalább két alkalommal űzi kedvenc sportját. Döntő többségük (92%) szabadidős tevékenységként és nem versenyszerűen űzi az általa választott sportot.

A rendszeres testmozgást végzők között lényegesen többen vannak a 15–19 évesek, őket pedig a 20–24 éves korcsoport követi. Tehát az életkor növekedésével csökken a sportolási hajlandóság.

Nemek szerint: a férfiak sokkal nagyobb arányban sportolnak, mint a nők. Ugyanakkor a sportolás gyakoriságát tekintve a nők vezetnek.

Településtípusok szerinti bontásban: a vidéken élő 15–29 éveseknek alig 32 százaléka, a városban élőknek pedig 51 százaléka sportol.

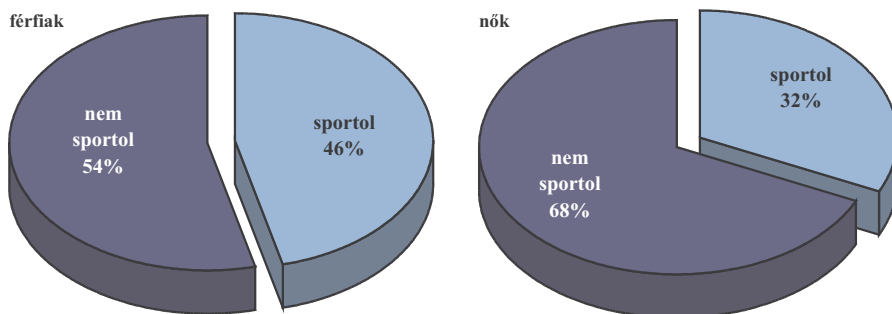
Egyértelműen a tanulók élnek a legaktívabb sportéletet, őket pedig a gazdaságilag aktív és a munkanélküliek követik. Az inaktívak alig 16 százaléka szokott testmozgást végezni.

A 15–29 évesek a sportolás mellőzésének legfontosabb okaként leggyakrabban az időhiányt említették (a megkérdezettek 31%-a). A vizsgált korosztály egytizede nem szeret sportolni, és hat százaléuk nem tartja fontosnak ezt a tevékenységet. A sportolás mellőzésének további oka a megfelelő lehetőségek és társaság hiánya.

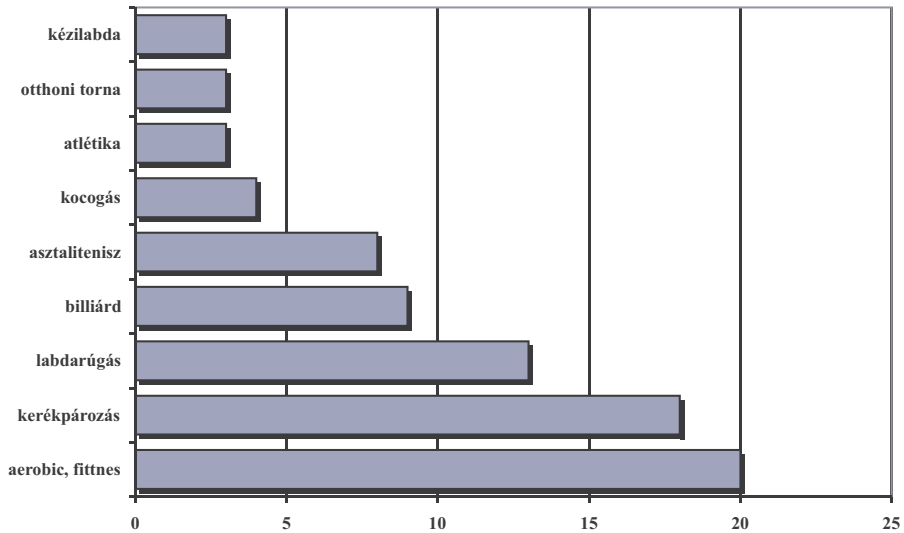
A rendszeres testmozgást végzők által leggyakrabban űzött sportág az aerobic, fitnessz és a kerékpározás.

Említett sportágak még: a darts, kosárlabda, testépítés, karate, hegymászás, jégkorong, kocsolyázás, birkózás, síelés, autóversenyzés, evezés és görkocsolyázás.

**15. ábra. Végez-e testmozgást, sportol-e?
nemek szerinti százalékos megoszlás**

16. ábra. A leggyakrabban űzött sportágak, a rendszeresen sportolók százalékában

A női sportolók közül a legtöbben (43%) aerobiceznek, egynegyedük pedig kerékpározik. A nők körében népszerű még az otthoni torna és a kocogás. A férfiak sokkal megosztottabb képet mutatnak. Többségük (egynegyedük) futballozik, 13 százalékuk pedig asztaliteniszezik, biliárdozik és kerékpározik.

A sportoló 25–29 évesek egynegyede által gyakorolt testmozgás a kerékpározás. További gyakran említett sportágak az aerobic, labdarúgás és asztalitenisz.

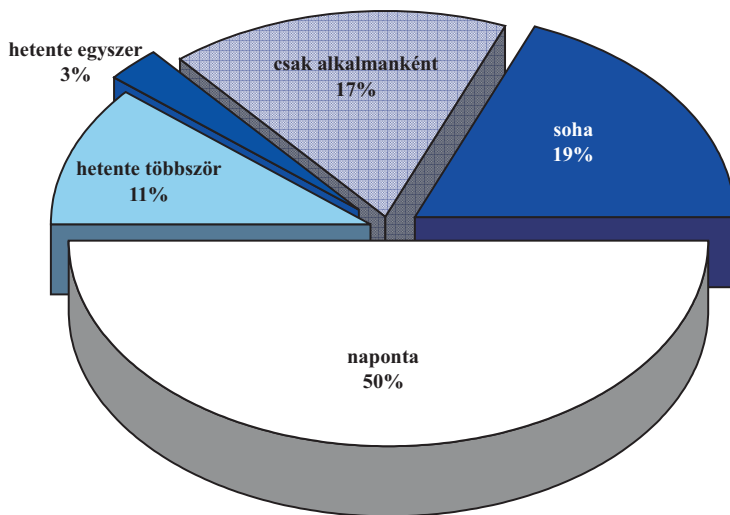
Egészségi helyzet

11. táblázat. Az alkoholmentes italok fogyasztásának gyakorisága, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

	naponta	hetente többször	hetente egyszer	csak alkalmanként	soha
kávé	50	11	3	17	19
tea	43	25	8	20	4
csapvíz	41	4	1	15	39*
szódavíz	15	5	3	23	54
ásványvíz	50	16	4	25	5
szénsavas üdítők	10	31	11	42	6
rostos üdítők	2	14	9	52	23
friss gyümölcslé	3	6	7	59	25

* A fiatalok 39 százaléka soha nem iszik csapvizet, mivel a székelyföldi régióban számos ingyen használható ásványvízforrás található.

17. ábra. A kávéfogyasztás gyakorisága, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

A vizsgált korosztálynak feltett kérdések egyike néhány alkoholmentes ital fogyasztásának gyakoriságát mérte. (11. táblázat)

A felsorolt italfajták közül a napi rendszerességgel fogyasztottak körében jelentős helyet kap a kávé. A korcsoporton belüli megoszlások szerint a napi rendszerességgel kávézók 85 százaléka 20 év feletti fiatal. Az életkor növekedésével párhuzamosan nő a rendszeres kávéfogyasztók száma is. Továbbá jelentős a településtípusonkénti megoszlás is, amely a vidéken élő fiatalokat jelzi sokkal gyakoribb kávéfogyasztóknak. A nemek szerinti bontás a napi rendszerességgel kávézó nők túlsúlyát jelzi.

A legnagyobb rendszerességgel szénsavas üdítőket fogyasztók a két fiatalabb korcsoport tagjai. Ezt a városon lakó fiatalok gyakrabban fogyasztják a vidéken élőknel.

A rostos üdítők leggyakoribb fogyasztói a 20–24 évesek, és a városi fiatalok.

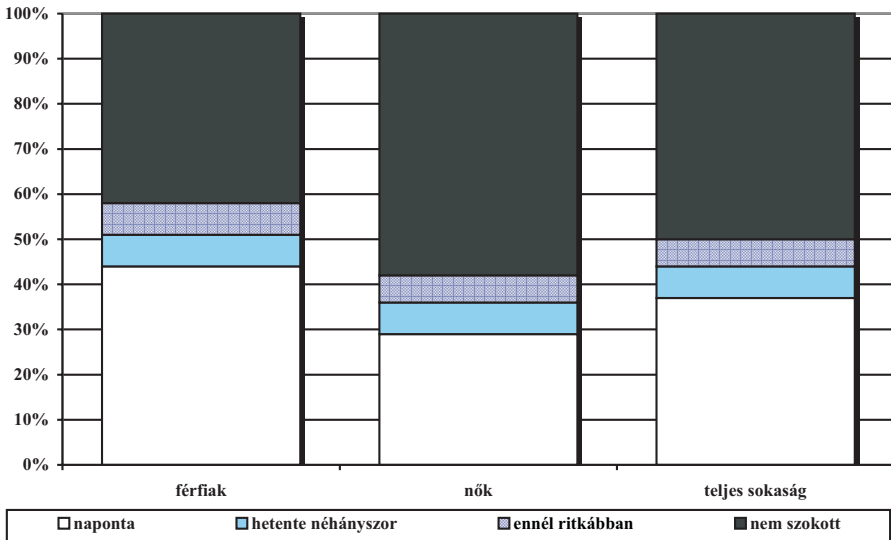
Dohányzás

A 15–29 éves korosztály kicsit több mint egyharmada naponta dohányzik, és további 7 százaléku hetente legalább egyszer cigarettázik. Ilyen módon, a korosztályn belül igen jelentős, mintegy 45 százalékos a dohányzás elterjedtsége. A leggyakrabban cigarettázók naponta átlag 11–12 szál cigarettát szívnak el, 22 százaléku nem szív el naponta öt szálnál többet és valamivel több mint a naponta cigarettázók fele (61%) megmarad a napi tíz szálnál. Ugyanakkor a 15–29 évesek pontosan fele nem dohányzik.

A naponta dohányzók között jelentős túlsúlyban vannak a férfiak (44%). A nőknek csak 29 százaléka tartozik ebbe a kategóriába. Szintén jelentős az egyáltalán nem dohányzó férfiak és nők közti eltérés is, hiszen míg a férfiaknak csak 42 százaléka, addig a nőknek 58 százaléka az, amelyike egyáltalán nem dohányzik.

A korosztályn belül jelentős eltérések figyelhetők meg az egyes korcsoportok között. A dohányzás gyakorisága egyenes arányban nő az életkorral, vagyis a 25–29

**18. ábra. Szokott-e dohányozni?
a kérdésre válaszolók százalékban**

évesek között sokkal több a naponta dohányzók, és sokkal kisebb a nem dohányzók aránya, mint a 20–24, és főként mint a 15–19 éves korosztályban.

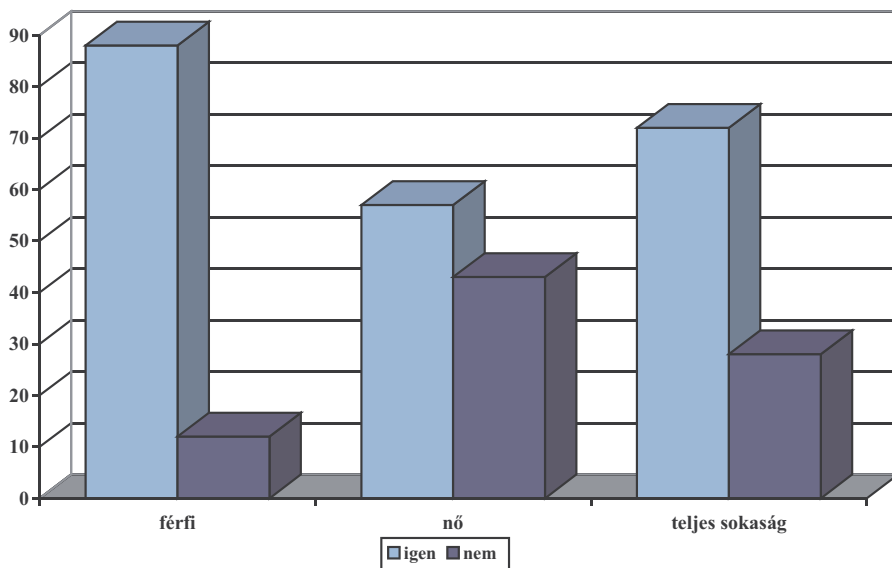
A dohányzás szokássá váló alakulása jelentősen összefügg – a nemi hovatartozáson és a korosztályi megoszláson túl –, az iskolai végzettséggel is. Minél magasabban képzett a megkérdezett, annál valószínűbb, hogy a nem dohányzók csoportjába kerül. A legaktívabb dohányosok a szakiskolát végzettek, akiknek 54 százalékuk naponta dohányzik, őket pedig a szakközépiskolai végzettségűek követik a 39 százalék napi cigarettázói aránnyal. A nem dohányzók kategóriájában az egyetemi végzettségűek vezetnek (67%-uk nem cigarettázik), őket pedig a technikumi (60%-uk nem cigarettázik) és elméleti líceumi végzettségűek (57%-uk nem cigarettázik) követik.

Alkoholfogyasztás

A megkérdezett fiatalok majd háromnegyede, azaz 72 százaléka mondja magáról, hogy szokott – akár csak alkalmanként is – alkoholt fogyasztani. Ugyanakkor az alkoholfogyasztás tekintetében igen jelentős a nemek közötti eltérés, hiszen míg a férfiak 88 százaléka fogyasztott már alkoholt, addig a nőknél ez az arány 57 százalék.

A megkérdezettek által leggyakrabban fogyasztott alkoholfajta a sör, majd a bor és a tömény italok következnek. A 15–29 éves korosztály likőröket főként alkalmakkor iszik. A hetente vagy ennél rendszeresebben tömény italt vagy likőröket fogyasztók az alkoholfogyasztók 15 százalékát teszik ki (a megkérdezettek 11%-a), és néhány kivételtől eltekintve mind férfiak. Ennél sokkal jelentősebb a legalább heti rendszerességgel sört vagy bort fogyasztók aránya: ez a sör esetében a fiatalok 20 százalékát, a bor esetében pedig a fiatalok 15 százalékát jelenti. A rendszeres borfogyasztók között van 17 nő is (a megkérdezettek 2%-a), viszont a rendszeres sörivők

**19. ábra. Szokott-e alkoholt fogyasztani?
a kérdésre válaszolók százalékában**

között csak 12 nőt találunk. A rendszeres alkoholfogyasztók jelentős része legalább két alkoholfajtát is rendszeresen fogyaszt: a megkérdezettek megközelítőleg 22 százaléka. Összegezve elmondható, hogy a 15–29 éves korosztály 23 százaléka heti rendszerességgel vagy még ennél is sűrűbben fogyaszt egy- vagy többfajta alkoholt.

Az alkoholfogyasztás mértéke korcsoportonként igencsak eltérő. A 24–29 évesek sokkal rendszeresebben fogyasztanak alkoholt, mint a fiatalabbak. A tömény italok fogyasztása is erre a korcsoportra a legjellemzőbb.

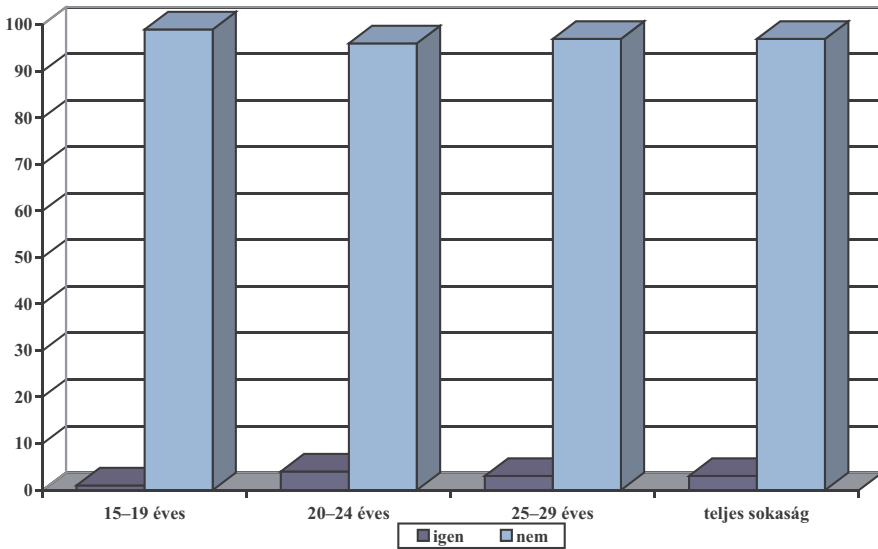
**12. táblázat. A különböző alkoholos italok fogyasztásának gyakorisága,
a kérdésre válaszolók százalékában**

	soha	csak alkalmanként	hetente egyszer	hetente néhányszor	naponta	összesen
bor	8	48	6	7	2	71
sör	9	42	8	9	3	71
tömény italok	36	27	2	3	2	70
likőrök	33	34	1	2	0	70

Drogfogyasztás

A 15–29 éves korosztály alig három százaléka, vagyis pontosan 20 fiatal állította, hogy kipróbált már valamilyen drogot, hangulatjavító szert. A drogok közül a marihuánát említették a legtöbben. Néhány fiatal kipróbált ugyan valamilyen orvosi ja-

**20. ábra. Kipróbált-e Ön már valamilyen drogot?
a kérdésre válaszolók százalékában**

vaslat nélkül szedett hangulatjavító szert, vagy valamilyen amfetaminszármazékot, viszont ezek száma nagyon alacsony. A kis számú valamilyen drogot kipróbált fiatal közül egy sincs olyan, akinek ilyen jellegű élménye a felvételt megelőző hónapból származott volna. Azok száma is nagyon alacsony (5 fő), akik a felvételt megelőző év leforgása alatt próbálták ki valamilyen hangulatjavító szert vagy drogot.

A hangulatjavító szerek és drogok kipróbálását tekintve a férfiak vannak nagyobb arányban a nőkhöz képest; a 20–29 évesek a 15–19 évesekhez képest; a közép- és felsőfokú végzettségűek az alacsony végzettségűekhez képest; valamint a gazdaságilag aktívak és tanulók az inaktívakhoz képest.

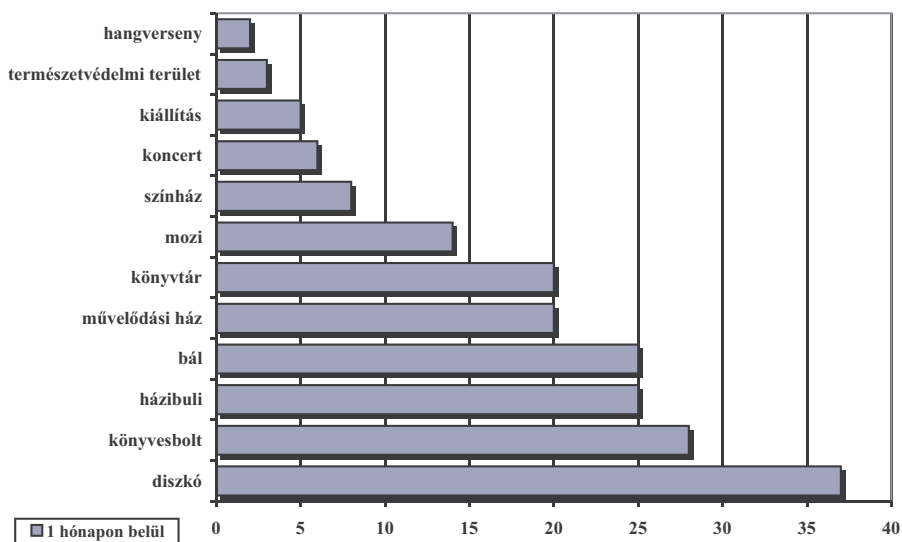
Értékvilág, értékpreferenciák

Kulturális fogyasztás

A székelyföldi ifjúságtudatás adatai szerint a 15–29 évesek leggyakrabban diszkóba járnak. A vizsgált korcsoport 37 százaléka vallotta, hogy a vizsgálatot megelőző egy hónap alatt volt diszkóban. Ugyanakkor magas a könyvesboltot és könyvtárat igen gyakran látogatók aránya is, ez az arány a fiatalok 28, illetve 20 százalékát jelenti. Ez utóbbi két adat a továbbtanulási és dokumentálódási igény meglétét jelzi. Szintén jelentős a házibuliba, bálba és művelődési házba járók aránya, amely – a diszkóhoz hasonlóan – szintén a nem túl magas kulturális értékeket képviselő értékfogyasztásra utal.

A legkevésbé látogatott kulturális rendezvények a hangverseny, a kiállítás és a könnyűzenei koncert. Ennek legfontosabb oka e rendezvények térségben való elérhe-

21. ábra. Az egy hónapon belül látogatott kulturális intézmények, a teljes mintára vonatkozó százalékos megoszlás

tőségének korlátozott volta. Szintén alacsony a színházba járók aránya. A 15–29 évesek szinte egynegyede soha, fele pedig fél évnél régebben volt utoljára színházban.

Az 1–2 hónapon belül és ennél gyakrabban látogatott intézmények kumulált vizsgálatakor azt tapasztaljuk, hogy a kulturális fogyasztás tekintetében az intézmények látogatottsági sorrendje nem változik számottevően. Ebben a megközelítésben megnövekszik a moziba járók aránya.

13. táblázat. A kulturális intézmények látogatottsága a 15–29 évesek körében, a teljes mintára vonatkozó százalékos megoszlás

	1 hónapon belül	1–2 hónapja	4–6 hónapja	ennél régebben	soha
diszkó	37	12	10	35	6
könyvesbolt	28	17	13	30	12
házibuli	25	18	16	29	12
bál	25	27	20	25	3
könyvtár	20	9	10	49	12
művelődési ház	20	22	17	33	8
mozi	14	12	14	49	11
színház	8	6	14	50	22
koncert	6	9	20	38	27
kiállítás	5	7	13	49	26
természetvédelmi terület	3	4	11	43	39
hangverseny	2	3	5	29	61

A 15–29 évesek által látogatott kulturális intézmények közül megvizsgáltuk a színházat, mozit és diszkót.

A színházat látogató fiatalok közül a 15–19 évesek azok, járnak leggyakrabban a színházi előadásokra, ugyanakkor ez az a korosztály is, amely a „soha színházba nem járók” legnagyobb részét adja. A leggyakoribb színházlátogatók városban laknak, tanulnak vagy gazdaságilag aktívak.

A leggyakrabban moziba járók között több a férfi, mint a nő. Itt is, akárcsak a színházba járók esetében, a legaktívabb látogatók a városlakók, a diákok és a felsőfokú végzettségűek. A korosztályon belül szintén a 15–19 évesek azok, járnak a legtöbbet moziba.

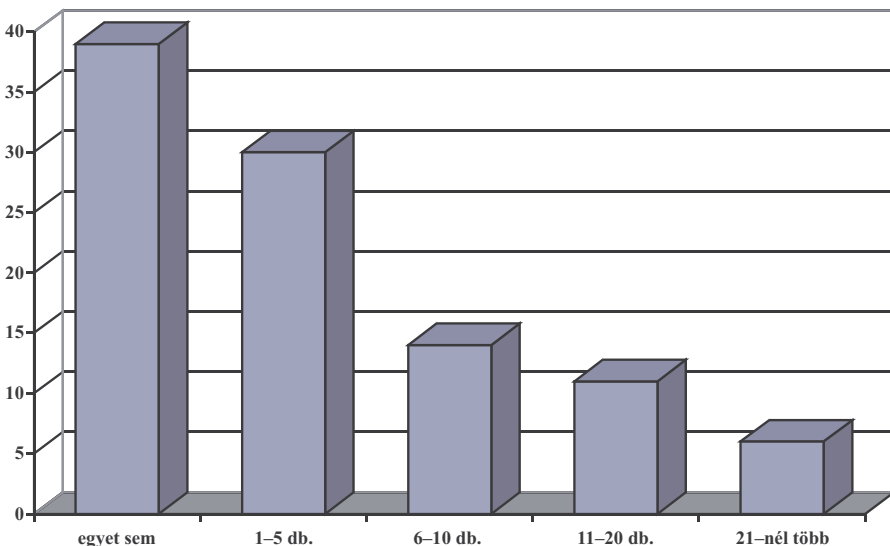
Bár a városban élők közül többen járnak diszkóba, mint a vidékiek, a szakadék azonban ebben az esetben már nem olyan nagy. Itt is a férfiak, a tanulók és a 15–19 évesek azok, akik a leggyakrabban járnak diszkóba is. Bár a házas fiatalok háromnegyede már 4–6 hónapja nem járt diszkóban, alig hat százalékuk az, aki még soha nem volt ilyen helyen. Érdekes adat, hogy a munkanélküliek majdnem a fele aktívan jár diszkóba.

Olvasási szokások

Az elmúlt évben elolvasott könyvek számát tekintve elmondható, hogy a 15–29 éves korosztály 39 százaléka egyetlen könyvet sem olvasott el a felmérést megelőző évben, 30 százalékuk legtöbb öt könyvet olvasott, egynegyedük 6–20 könyvet, hat százalékuk pedig 21 könyvnél többet olvasott az utóbbi év alatt.

Az elolvasott könyvek számát tekintve jelentős különbségek vannak iskolai végzettség, korcsoport, munkaerő-piaci aktivitás, településtípus és nem függvényében.

22. ábra. Az elmúlt évben elolvasott könyvek száma, a kérdésre válaszolók százalékában

Az iskolai végzettség szerinti bontás azt mutatja, hogy az egyetlen könyvet sem olvasók közül majdnem mindenki alapfokú vagy középfokú végzettséggel rendelkezik. A felsőfokú végzettségűek szinte kétharmada legalább 6 könyvet elolvasott az elmúlt év folyamán. Az egy év alatt elolvasott könyvek száma és az elvégzett iskolai évek száma között egyenes összefüggés van.

A korcsoportok szerinti megoszlás azt mutatja, hogy minél fiatalabb korcsoportba tartozik valaki, annál több könyvet olvas. Ilyen módon a 25–29 évesek azok, akik a legkevesebb, a 15–19 évesek a legtöbb könyvet olvasnak.

14. táblázat. A vizsgált korosztály által olvasott könyvtípusok A teljes mintára vonatkoztatott százalékos megoszlás

	rendszeresen	gyakran	néha	soha
kalandregény	6	18	30	6
társadalomtudományi könyv	2	7	26	25
természettudományi könyv	3	11	27	19
műszaki könyv	3	7	16	34
természeti könyv	2	10	31	17
művészeti könyv	1	5	21	33
szépirodalom	8	17	24	11
képregény	1	4	19	36
praktikus könyv	3	13	29	15

Munkaerő-piaci aktivitás szemszögéből vizsgálva az inaktívak azok, akik a legkevesebbet olvasnak. Szintén kevés könyvet olvasnak a munkanélküliek is. A legtöbbet a tanulók olvasnak, őket pedig a munkaerő-piaci szempontból aktív fiatalok követik.

A városban lakó 15–29 évesek között sokkal kevesebben vannak azok, akik egyetlen könyvet sem olvastak, mint a vidéken lakók között. A városban élők szám szerint is jóval több könyvet olvastak el az elmúlt év folyamán.

A nemek szerinti bontás megmutatta, hogy a férfiaknak szinte fele (49%) egyetlen könyvet sem olvasott az elmúlt évben. A nők körében ez az arány csak 30 százalék. Ugyanakkor a 6–20 darab könyvet elolvasott nők száma több mint kétszer akkora, mint az ennyi könyvet elolvasott férfiaké. Elmondható tehát, hogy a nők jóval többet olvasnak, mint a férfiak.

A 15–29 évesek által legrendszeresebben olvasott könyvek a szépirodalmi művek és a kalandregények, krimik, sci-fik, szerelmes regények. Ezekről a megkérdezettek 6–8 százaléka állítja, hogy rendszeresen olvassa. A rendszeresen és gyakran olvasott könyvek közé tartoznak még sorrendben a praktikus könyvek (pl. barkácsolással, kertészkedéssel foglalkozó, ill. szakácskönyv), a természettudományi könyvek, a természeti (pl. atlaszok, növények, állatok stb.) és a műszaki könyvek.

Mindezeket a könyvtípusokat szinte mindig magyarul olvassák, viszont vannak néhányan, akik románul és angolul is olvasnak.

Tévézés

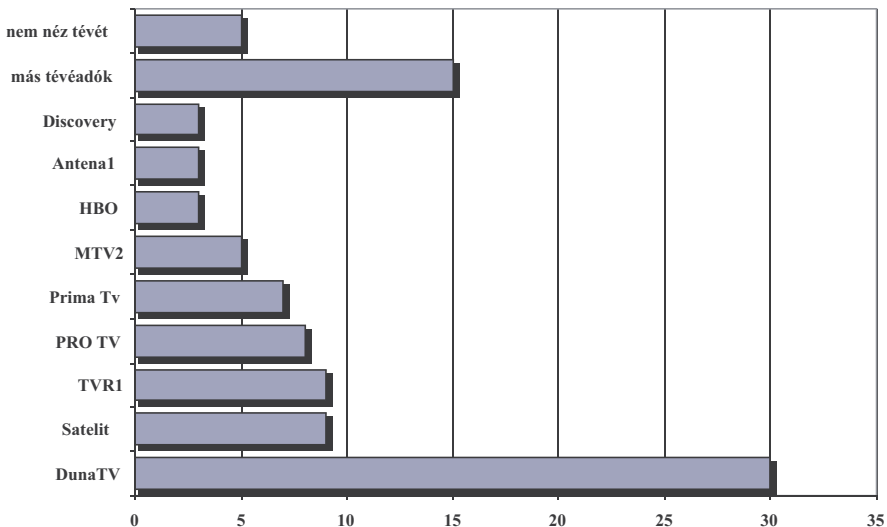
A 15–29 éves fiatalok 5 százaléka egyáltalán nem szokott televíziót nézni. A tévézők valamivel több mint 1 százaléka gyakorlatilag egész nap bekapcsolva tartja a televíziót. Az egész nap tévézők háromnegyede vidéken él, kétharmada nő, több mint fele inaktív, kétharmada 25–29 éves, és szintén kétharmada középfokú iskolai végzettséggel rendelkezik.

A televízió nézésének időtartamára vonatkozóan (az egész nap tévézőkön kívül) egy átlagos hétköznapra 124,5 perc átlag tévézési időt, egy átlagos hétvégére pedig 284,7 perc átlag tévézési időt számoltunk. Míg tehát a fiatalok hétköznap általában csak napi két órát néznek tévét, addig hétvégeken ennek több mint a dupláját, vagyis szinte öt órát nézik a képernyőt. Egy átlagos hétköznapra adott maximális tévézési időtartam 10 óra, míg egy átlagos hétvégére ez 30 óra.

Gazdasági aktivitás szerinti bontásban vizsgálva a tévézés időtartalmát (az egész nap tévézőkön kívül) elmondható, hogy hétköznaponként a tanulók nézik legkevesebbet a tévét (átlag 114 percet), majd az aktívak (átlag 122 perc) és inaktívak következnek (átlag 141 perc). Hétköznaponként a munkanélküliek nézik legtöbbit a televíziót, átlagosan napi 153 percet (két és fél órát). A hétvégi tévézést tekintve változik a sorrend: a leggyakoribb tévézők szintén a munkanélküliek (átlag 334 perc), viszont a második leggyakoribb tévéző kategóriát a tanulók alkotják (átlag 288 perc), őket pedig az aktívak (átlag 277 perc) és legvégül az inaktívak (276 perc) követik.

A tévézés gyakorisága életkor csoportonként is különbözik. Hétköznaponként a 15–19 évesek (átlag 133 perc) néznek legtöbbit televíziót, majd a 20–24 évesek (átlag 122 perc) és végül a 25–29 évesek következnek (átlag 121 perc). Hétvégeken a 25–29 évesek többet nézik a tévét (átlag 275 perc), mint a 20–24 évesek (átlag 266 perc), de továbbra sem annyit, mint a 15–19 évesek (átlag 319 perc).

23. ábra. A 15–29 évesek által leggyakrabban nézett tévécsatornák, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

15. táblázat. A 15–29 évesek által leggyakrabban nézett három tévécsatorna, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

	leggyakrabban nézett tévéadó	második leggyakrabban nézett adó	harmadik leggyakrabban nézett adó	a három együtt
DunaTV	30	13	8	51
Satelit	9	11	5	25
TVR1	9	2	4	15
PRO TV	8	9	7	24
Prima Tv	7	5	6	18
MTV2	5	17	7	29
HBO	3	1	1	5
Antena1	3	5	5	13
Discovery Chanel	3	2	2	7
Acasă	2	1	2	5
Digital3	2	1	1	4
Atomic	2	1	2	5
Csíki TV	1	0	1	2
National Geografic Chanel	1	2	2	5
Összesen	85	70	53	

A városban élők hétköznap is, de főként hétvégén jóval gyakrabban néznek televíziót, mint a vidéken élők.

A nemek szerinti bontás azt mutatja, hogy a férfiak sokkal többet nézik a tévét, mint a nők. Míg hétköznap a férfiak átlag 133 percet töltenek a tévéképernyők előtt, addig a nők átlagban csak 117 percet. Hétvégeken is hasonló a helyzet: a férfiak átlag 300 percet, a nők átlag 269 percet nézik a televíziót.

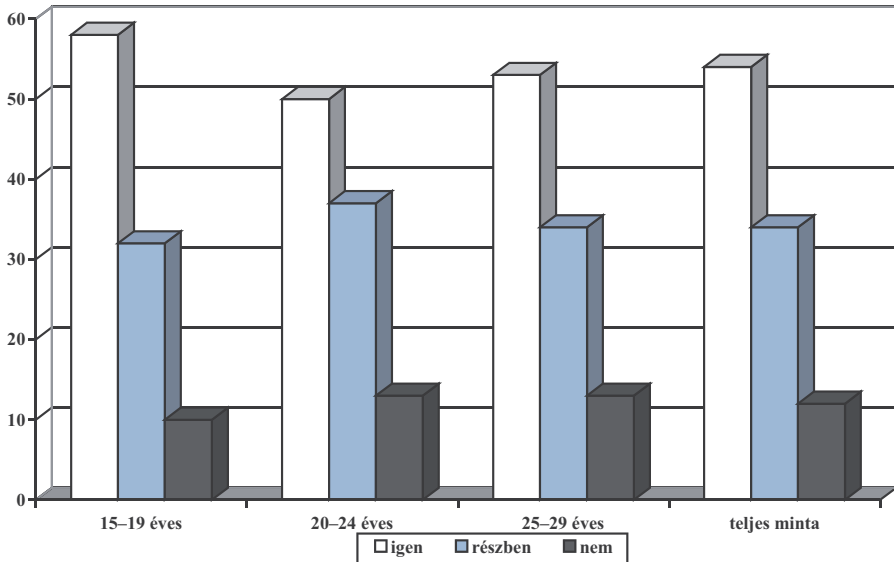
A 15–29 évesek által leggyakrabban nézett tévéadó a Duna TV, amelyet a fiatalok több mint fele a három általa leggyakrabban nézett tévéadó közé sorol, és 30 százalék az általa leggyakrabban nézett adóként jelölte meg.

A fiatalok által leggyakrabban nézett három tévécsatornák sorrendje: Duna TV, MTV2, Satelit, Pro TV, Prima TV és TVR1. A három leggyakrabban nézett tévéadó tehát magyarországi, a következő három leggyakrabban nézett pedig két romániai kereskedelmi (Pro TV, Prima TV) és egy romániai közszolgálati adó (TVR1).

Értékek

A 15–29 éves fiatalok körében végzett vizsgálat azt jelzi, hogy az elmúlt időszakban a fiatalok értékítéletei nem változtak számottevően a szülők értékeihez képest. A fiatalok több mint a felének (52 százalékának) bevallása szerint szüleinek élete tökéletesen megfelel a saját eszményeinek. További 36 százalék azt a véleményt vallja, hogy legalább részben megfelelőnek és saját maga számára is elfogadhatónak tartja szülei életét. A vizsgált korosztály 12 százaléka az, amelyik egyáltalán nem tartja követen-

24. ábra. Megfelel-e az Ön eszményének szülei élete? korcsoportokra vonatkoztatott százalékos megoszlás

dőnek szülei értékeit, egész életét. A fiatalok közül kétszer annyian tartják nem követendőnek csak az édesapjuk életét, mint csak az édesanyjukét, azonban a két arány együtt a megkérdezettek alig 6 százalékát jelenti.

A szülők értékrendszerével az alacsonyabb iskolai végzettségűek jobban azonosulnak. A felsőfokú végzettségűeknek kevesebb, mint egynegyede tartja követendőnek szülei életét, egyötödük pedig egyáltalán nem tartja megfelelőnek.

A családi állapot is összefügg a szülők értékrendszerével való azonosulással. Míg a házas fiatalok 56 százaléka eszményeinek megfelelőnek tartja szülei életét, addig az egyedülállók és főként az együtt élők sokkal kisebb arányban tartják ezt elfogadhatónak. A szülők életvitelét teljesen elutasítók is főként az élettárrsal élők közül kerülnek ki.

Munkaerő-piaci aktivitás szerinti bontásban egyértelműen az inaktívak azok, akik a leginkább elfogadják szüleik életvitelét. Az ezt teljesen elutasítók közül a munkanélküliek csoportja a legkiemelkedőbb.

A férfiak álláspontja jóval radikálisabb ebben a kérdésben, jóval nagyobb a szülők életvitelét elutasító férfiak aránya (15%). A vidéken élő 15-29 évesek 57 százaléka eszményeinek megfelelőnek, 13 százalékuk pedig nem tartja megfelelőnek szülei életét.

A 15-19 éves fiatalok körében a legmagasabb a szülők életvitelének egyértelmű elfogadottsága. A jelzett korcsoport 58 százaléka a saját eszményeivel megfelelőnek, 32 százaléka pedig eszményeivel részben megfelelőnek tartja szülei életét, ily módon a 15-19 évesek mindössze egytizede nem tartja követendőnek azt. A vizsgált korosztályon belüli másik két korcsoport esetében magasabb a szülők életvitelének elutasítása. Ez a 20-29 évesek esetében 13 százalék. A szülők életvitelét részben elfogadjók

**16. táblázat. Mennyire fontos az Ön életében...?
0–5-ig terjedő skála értékei**

érték	skálaérték
családi biztonság	4,9
békés világ	4,8
szerelem	4,8
barátság	4,7
belső harmónia	4,6
szabadság	4,5
a környezet állapota	4,3
gazdaság	4,2
nemzet szerepe	4,2
a tradíciók tisztelete	4,2
társadalmi rend	4,1
érdekes élet	4,0
szépség	3,8
változatos élet	3,8
kreativitás	3,7
vallásos hit	3,4
hatalom	2,7

közül a legtöbben a 20–24 éves korcsoportból kerültek ki, viszont szintén a 20–24 évesek azok, akik a legkisebb arányban tartják a saját eszményeikkel teljesen megfelelőnek a szülők életmódját.

A fiatalok értékpreferenciáit az emberek életviteléhez kapcsolódó 17 érték kategórián, 1–től 5–ig terjedő skálán mért átlagértékek alapján határoztuk meg. Ilyen módon a 15–29 éves korosztály számára legfontosabb értékek a családi biztonság, és a háborútól és konfliktusoktól mentes békés világ. További 4,5 átlagérték feletti pontszámot kapott a szerelem/boldogság, az igaz barátság, a belső harmónia és a szabadság. Tehát a mai bizonytalan világban a vizsgált korosztály értékrendszerét a biztonság iránti vágy jellemzi. Ezt a személyes boldogság, a belső harmónia és a szabad cselekvés-gondolkodás értékek követik.

A legkevésbé fontosnak ítélt, és egyben az egyetlen, 2 és 3 közötti átlagértékű érték a hatalom, a mások feletti ellenőrzés. Szintén kevésbé fontosnak jelzett értékek még az evilági terhektől való elszakadás, a kreativitás, a változatos élet, a szépség és az érdekes élet.

A legfontosabbnak ítélt értékek, vagyis a családi biztonság és a békés világ, a 20–24 évesek és a nők megítélése szerint valamivel fontosabb, mint a férfiak és a többi életkorcsoport véleménye szerint. A szerelem/boldogság érték szintén a 20–24 évesek és a nők értékelése szerint fontosabb, az igaz barátság pedig a férfiak és 15–24 évesek szerint. A belső harmónia és szabadság főként a 25–29 évesek körében fontosnak tartott érték. Bár a hatalom a legkevésbé fontosnak ítélt, a férfiak és az idősebb korcsoportok (20–29 évesek) fontosabbnak tartják, mint akár a nők vagy a 15–19

**17. táblázat. Mennyire fontos az Ön számára...?
0–10-ig terjedő skála átlagértékei**

érték	skálaérték
családja	9,8
saját jövője	9,5
magyarsága	9,2
munkája	8,9
jövedelme	8,7
pénz	8,7
barátok	8,7
környezet állapota	8,6
szabadidő	8,6
hogyan Ön férfi/nő	8,6
munkája jellege	8,5
saját műveltsége	8,5
saját hasznossága	7,8
kultúra	7,6
vallás	7,5
politika	4,1

évesek. A vallásos hit, a nők és a 20–24 évesek körében valamivel nagyobb fontossággal bír, mint a férfiak és a másik két vizsgált korcsoport esetében. A kreativitást a nők, a változatos életet a férfiak tartják többre. A szépség mindkét nem esetében egyformán fontos, viszont az életkor növekedésével egyre kevésbé számít értékesnek.

A vizsgált korosztály értékpreferenciáinak behatárolását célozta az a 0–10 értéket tartalmazó skála is, amelynek átlagértékei alapján a család az, amelyik a 16 felsorolt érték közül a legfontosabbnak tűnik. Szintén nagyon fontos a saját jövő, a nemzeti öntudat, a munkahely és a jövedelem. A kultúra, a vallás és főként a politika nem igazán fontos értékek a 15–29 évesek szemléletében.

A 15–29 éves korosztály által legkevésbé tolerált más társadalmi csoport a drogosok csoportja. A fiatalok más társadalmi csoportok tagjaival elfogadott legközelebbi viszonyát a 18. táblázat mutatja.

A vizsgált korosztály 87 százaléka a magyar nemzetiségű csoportok tagjaival alakítana ki leginkább családi viszonyokat. A felsorolt hét különböző csoport közül a román nemzetiségűek csoportja az, amelynek tagjaival a magyar nemzetiségűek után a legtöbb fiatal (16%) kialakítana családi kapcsolatot. A családba fogadás szempontjából a drogosok és alkoholisták csoportjai a legkevésbé elfogadottak. Szintén a drogosok és alkoholisták csoportjainak tagjai azok, amelyekkel a 15–29 évesek megközelítőleg a fele (58 százaléka a drogosok esetében, 45 százaléka az alkoholisták esetében) egy országban sem lakna. A vizsgált korosztály több mint egyharmada elfogadná településén a roma és az alkoholista lakosokat, szinte egyharmada a drogos, a színes bőrű és a zsidó lakosokat, 21 százaléka pedig a román lakosokat. A zsidó, román és színes bőrű csoportok tagjai azok, amelyeket a fiatalok megközelítőleg egytizede el-

fogadna lakótársnak. Összegezve elmondható, hogy a fiatalok 99 százaléka a magyar csoportok tagjait, 72 százaléka a román csoportok tagjait, 62 százaléka a színes bőrűeket, 59 százaléka a zsidókat, 31 százaléka a romákat, 19 százaléka az alkoholistákat és 13 százaléka a drogosokat legalább szomszédnak elfogadná.

Településtípusok szerinti bontásban vizsgálva elmondható, hogy a vidéki településeken élő fiatalok egyrészt jóval nagyobb arányban fogadnák a családjukba a romákat, másrészt meg jóval nagyobb arányban lagnának más országban, mint a romák. A zsidók, alkoholisták és drogosok iránti ellenszenv, a román és színes bőrűek csoportjainak tagjai iránti tartózkodás sokkal inkább a vidéken élőket jellemzi. Ez szintén a vidéken lakó más csoportok tagjaival szembeni szélsőségesebb viszonyulását jelzi. Ilyen módon elmondható, hogy a városon élők sokkal toleránsabbak a más csoportok tagjaival szemben, mint a vidéken élők.

18. táblázat. Milyen legközelebbi viszonyt fogadna el a felsorolt társadalmi csoportok egy-egy tagjával? – a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

	családomba fogadnám	elfogad. lakótársnak	elfogad. munkatársnak	elfogad. szomszédnak	egy településen élnék vele	egy országban sem lagnék vele
roma	6	2	12	11	39	30
zsidó	8	10	21	20	27	14
magyar	87	7	4	1	1	0
román	16	12	29	15	21	7
színes bőrű	9	11	24	18	28	10
drogos	1	2	3	7	29	58
alkoholista	1	2	4	12	36	45

A nők sokkal kevésbé mutatkoznak toleránsak a színes bőrűekkel, drogosokkal és főként az alkoholistákkal szemben, mint a férfiak. Viszont a román csoportok tagjaival szemben a férfiak mutatnak nagyobb intoleranciát.

A korcsoporton belüli életkor szerinti megoszlás azt jelzi, hogy a 15–19 évesek minden más csoport tagjaival szemben toleránsabbak. Iskolai végzettség szerinti bontásban vizsgálva a kérdést a felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok mutatkoznak a legtoleránsabbaknak.

Vallásosság

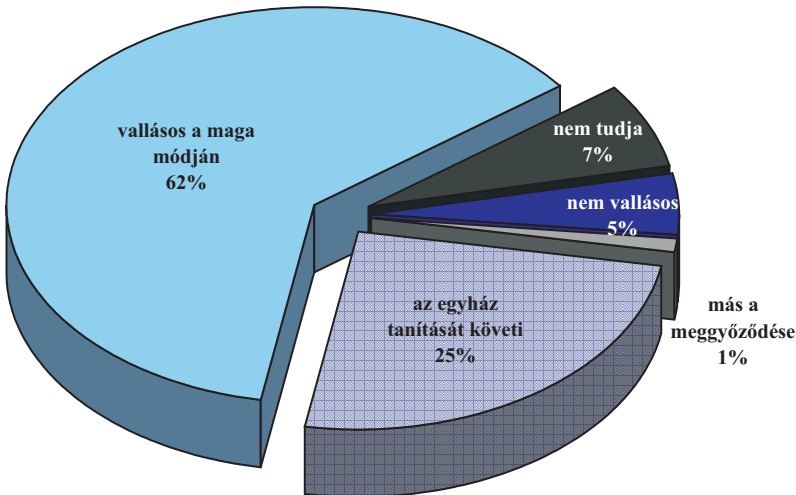
A 15–29 éves korosztály túlnyomó többsége (62%-a) saját bevallása szerint vallásos a maga módján, egynegyede pedig az egyház tanítása szerint vallásos. Ilyen módon a vizsgált korosztály 87 százaléka vallásosnak tartja magát, hét százaléka nem tudja megítélni, hogy vallásos-e vagy sem, és 6 százaléka nem vallásos.

A megkérdezettek 54 százalékát katolikusnak, 36 százalékát reformátusnak, 9 százalékát pedig unitáriusnak keresztelték meg, ugyanakkor elenyésző a nem megkeresztettek aránya. Ilyen módon a kisegyházakba és különböző szektákba való bejegyzés az adatok szerint nem jellemző. A jelenlegi vallási közösséghez tartozás azt mu-

tatja, hogy a fiatalok felekezetekhez tartozása nem módosult a felnőttkor elérésével. Az egyetlen vallási közösséghez sem tartozók aránya is keveset, csupán másfél százalékot növekedett.

A 15–29 éves korosztály túlnyomó többsége vallásosnak tartja magát, viszont a korosztálynak a fele évente néhányszor, vagy ennél ritkábban jár vallási közösségének szertartásaira. A fiatalok 39 százaléka évente néhányszor, 18 százaléka minden héten egyszer, 16 százaléka havonta kétszer-háromszor, 11 százaléka pedig havonta egyszer jár templomba vagy vallási szertartásra. Azok aránya, akik soha nem járnak templomba, 2 százalék alatt van.

25. ábra. A 15–29 éves korosztály valláshoz való viszonya, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

A vallási közösség szertartásainak látogatásában jelentős különbség van a két nem között. Míg a nőknek több mint a fele havonta legalább egyszer elmegy a templomba vagy vallási szertartásra, addig a férfiaknak csak a 41 százaléka. Ez szoros összefüggésben van azzal a ténnyel, hogy míg a nők 28 százaléka az egyház tanítását követi, és 92 százaléka vallásos, addig a férfiak esetében az egyház tanításait követők aránya 23 százalék, a vallásosok aránya pedig 84 százalék.

A vallási közösség szertartásainak látogatásában különbség van a korcsoportok között is. Az életkor növekedésével egyre inkább csökken a templomba járás gyakorisága: míg a 15–19 évesek 59 százaléka havonta legalább egyszer elmegy a vallási szertartásra, addig a 20–24 éveseknek 46 százaléka, és a 25–29 évesek 40 százaléka teszi ezt ilyen rendszerességgel. A két idősebb korosztály tagjai nagyobb arányban vallják magukat az egyház tanításait követőknek, mint a 15–19 évesek, akik bár hasonló arányban vallásosak, de nagyobb a maguk módján vallásosok aránya.

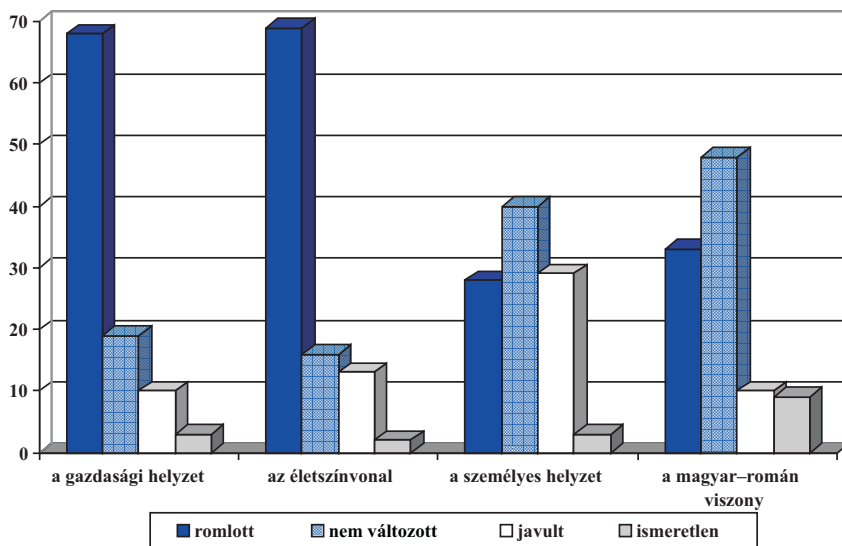
Társadalmi közérzet, politikához való viszony, euro-atlanti csatlakozás

Társadalmi közérzet

A vizsgálat során a társadalmi közérzet alakulását három kérdésre adott válasz nyomán vizsgáltuk: hogyan alakult az ország és az egyén saját helyzete?, hogyan fognak ezek a közeljövőben alakulni?, és milyen mértékű a demokrácia működésével való elégedettség? Mindhárom kérdés esetében meglehetősen magas, 2–11 százalékos az ismeretlen válaszok aránya.

Az elmúlt tíz év folyamán bekövetkezett társadalmi-gazdasági változások hatásával a 15–29 éves korosztály meglehetősen elégedetlen, hiszen 68 százalék szerint az ország gazdasági helyzete romlott, és ennek következtében romlott az emberek élet-színvonala is. Ennek ellenkezőjét csak 10–13 százalék vallotta.

26. ábra. Mindent számításba véve, véleménye szerint az elmúlt 10 évben hogyan alakult..., a kérdésre válaszolók százalékában

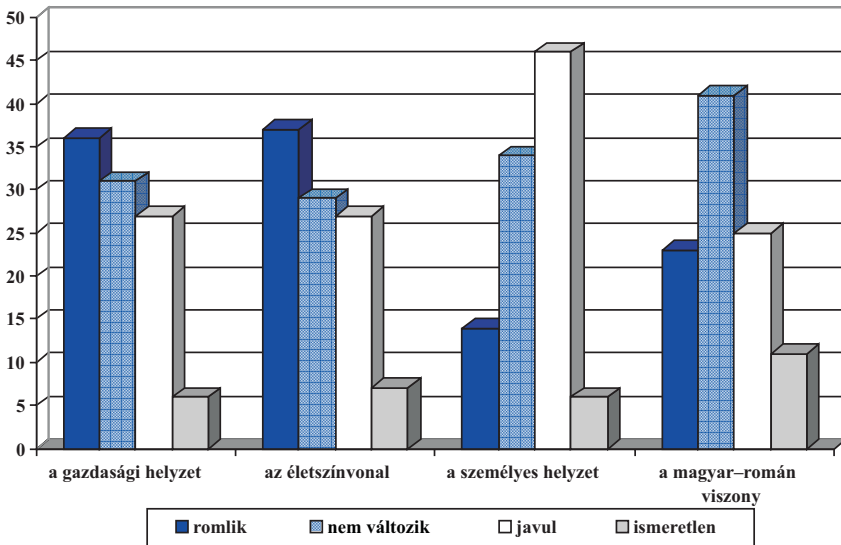

A saját helyzet alakulását tekintve valamivel pozitívabb a megítélés. A megkérdezettek közel egyharmada szerint javult, egyharmada szerint romlott, és 40 százaléka szerint nem változott a saját helyzete.

A magyarok és a románok egymáshoz való viszonya 10 év alatt csak 10 százalék megítélése szerint javult, 48 százalék szerint nem változott, és a vizsgált korosztály egyharmadának véleménye szerint romlott.

A négy vizsgált dimenzióban a jövőben várható változások megítélése visszafogott optimizmusra vall. A személyes helyzet változását és a román–magyar viszony alakulását többen látják a jelenlegi állapothoz képest jobbnak, mint rosszabbnak. Ezzel szemben az ország gazdasági helyzetének és az életszínvonalnak a jövőbeni alakulását 10 százalékkal többen gondolják a jelenleginél rosszabbnak, mint jobbnak.

27. ábra. Ha a jövőre gondol, mit tart valószínűnek, a következő években hogyan alakul..., a kérdésre válaszolók százalékában

A demokrácia működésének véleményezésekor a 15–29 éveseknek egy tízfokú skálán kellett megadniuk elégedettségük fokát. Az eredmények azt mutatják, hogy a vizsgált korosztály háromnegyede elégedetlen a demokrácia működésével (1–5 közötti értékek). Az elégedettségi skála három legmagasabb értékét összesen 4 százalék jelölte be. A 15–29 évesek 3 százaléka szerint egyáltalán nincs demokrácia Romániában.

A tíz év alatt bekövetkezett változások megítélésében nincs számottevő különbség a korcsoporton belül. Nemek szerinti bontásban kitűnik, hogy a férfiak véleménye sokkal szélsőségesebb, mint a nőké, ugyanakkor a nők megítélése kevésbé derülátó.

A jövő alakulásával kapcsolatosan a 25–29 évesek jóval borúlátóbbak a fiatalabbnál. Ez mind az ország, mind a személyes helyzet alakulására vonatkozik. A jövő megítélésében a nők szintén visszafogottabban derülátók és kevésbé szélsőséges véleményt képviselnek, mint a férfiak.

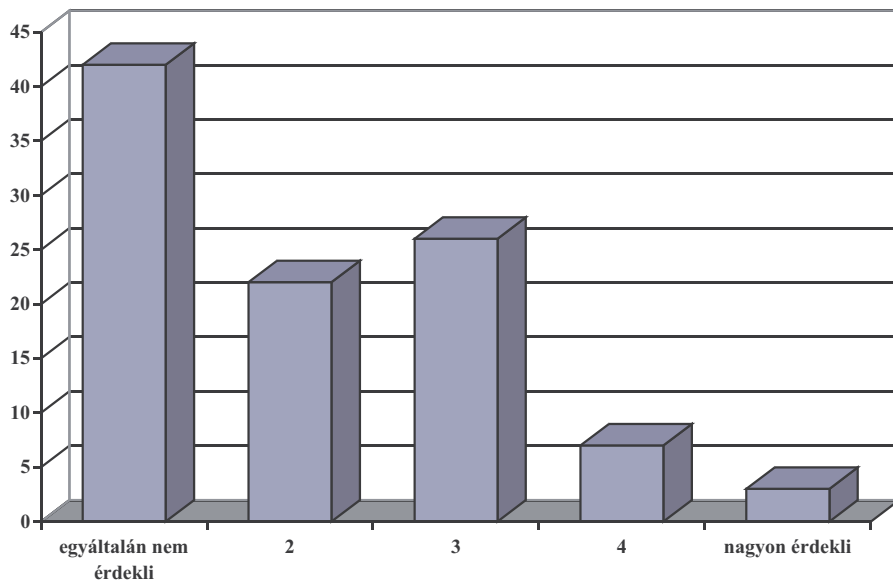
Településtípusonkénti bontásban megfigyelhető egy jóval pesszimistább jövőkép a vidéken élő 15–29 évesek körében.

Politikához való viszony

A 18–29 évesek szinte kétharmada egyáltalán nem vagy csak nagyon kis mértékben érdeklődik a politika iránt. Közepes érdeklődés a 18 évet betöltöttök egynegyedénél mutatkozott, erőteljesebb érdeklődést pedig csak minden tizedik 18 éven felüli fiatal mutatott. Ilyen módon elmondható, hogy a vizsgált korosztály politikához való viszonya meglehetősen passzív.

A fentieket támasztja alá, hogy a korosztály bármilyen típusú civil, társadalmi vagy politikai szervezethez való kötődése igen alacsony. A 15–29 évesek 18 százaléka kötődik a különböző szervezetekhez. Ezen belül a kifejezetten politikai szervezethez kötő-

28. ábra. A 18–29 éves korosztály politika iránti érdeklődése, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

dők egyharmados arányt képviselnek (a vizsgált korosztály 6%-a) ezeknek kétharmada vidéki településeken él, 93 százaléka pedig alap- és középfokú végzettségű.

A politika iránt intenzívebben érdeklődők a város lakó férfiak. A megkérdezettek között egyetlen olyan felsőfokú végzettségű 15–29 éves sem volt, akit nagyon érdekelt volna a politika.

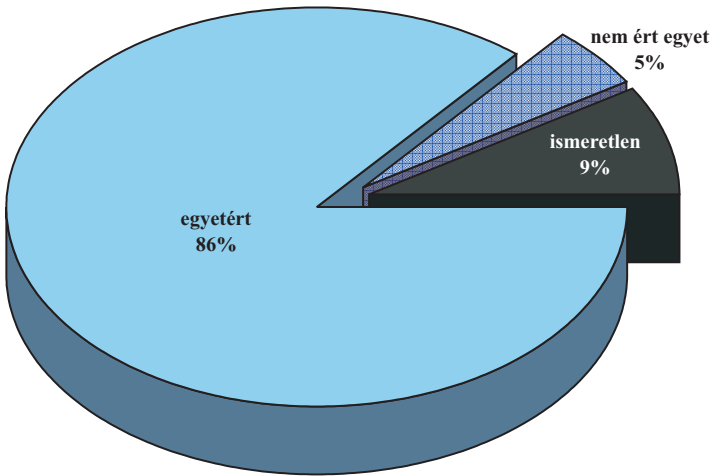
Euro-atlanti csatlakozás

A 15–29 éves korosztály körében rendkívül magas Románia Európai Unióhoz való csatlakozásának támogatása. A vizsgált korosztály 86 százaléka egyetért, 5 százaléka nem ért egyet a csatlakozással. A fennmaradó 9 százalék nem adott értelmezhető választ erre a kérdésre.

A fiatalok döntő többsége támogatja a csatlakozást, de a csatlakozás évének megjelölését tekintve nagyok az eltérések. Valamivel több mint a megkérdezettek fele 2010-ig megvalósulni látja a csatlakozást, egynegyedük nem tudott vagy nem akart évszámot mondani, 7 százalék soha nem látja megvalósulónak az integrációt, 16 százalékuk 2010–2020 közé teszi a csatlakozás időpontját, a fennmaradó 3 százalék pedig egy 2020-nál későbbi időpontban képzelel el. A legtöbbit említett évszám 2010, amelyet a 15–29 évesek 17 százaléka jelzett.

A vizsgált korosztály 39 százalékának véleménye szerint Magyarország EU-s csatlakozása javítani fogja Románia helyzetét. Ebben a kérdésben jelentős a mérlegelők aránya: 29 százalék szerint egyes területeken javítja, másokon meg rontani fogja az ország helyzetét. A 15–29 évesek 59 százaléka azonban azt állítja, hogy ha Románia helyzetét nem is annyira, de a romániai magyarok helyzetét javítani fogja Magyarország EU-s

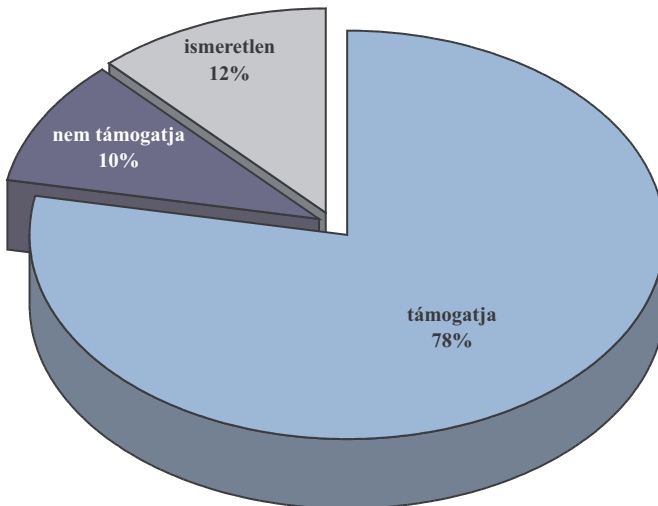
**29. ábra. Egyetért azzal, hogy Románia csatlakozzon az Európai Unióhoz?
a kérdésre válaszolók százalékában**

csatlakozása. A személyes helyzet alakulására vetítve a kérdést, a javulást jelzők aránya 47 százalékra csökken és 28 százalékra növekszik azok aránya, akik szerint Magyarország csatlakozása nem fogja megváltoztatni a személyes helyzetet. A vizsgált korosztály 15 százaléka állítja, hogy a csatlakozás rontani fogja a két ország közti viszonyt, egyharmada pedig az ellenkezőjét állítja. Az EU-s csatlakozást nem támogatók kétharmada férfi.

Románia NATO-hoz való csatlakozását valamivel kevesebben, a 15–29 évesek 78 százaléka támogatja, egytizedük pedig nem.

**30. ábra. Támogatja-e, hogy Románia csatlakozzon a NATO-hoz?
a kérdésre válaszolók százalékában**

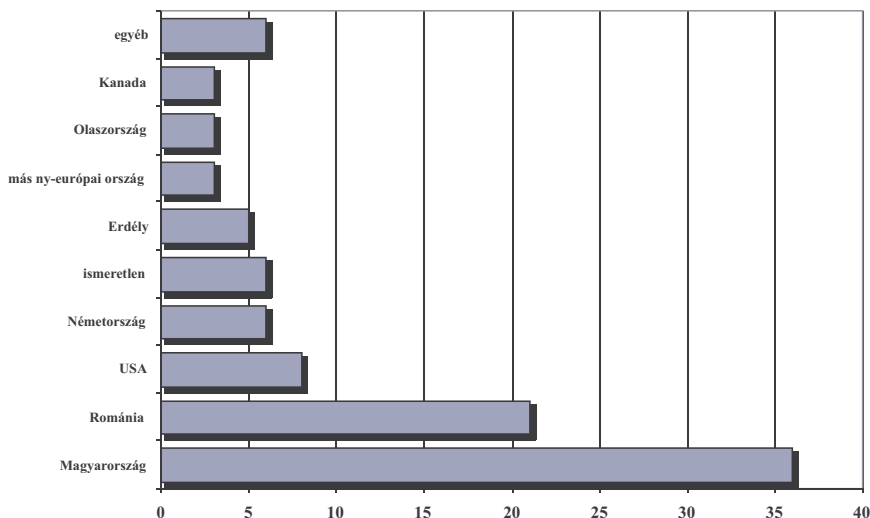
A NATO-hoz való csatlakozást ellenzők között valamivel nagyobb arányban vannak férfiak és a 15–19 évesek. A munkanélküliek körében határozottan magas, 19 százalékos a csatlakozást nem támogatók aránya.

Identitás

Az identitástudat vizsgálatát célzó kérdésblokk kapcsán rákérdeztünk arra, hogy a 15–29 éves korosztály hol élné le az életét, amennyiben szabadon választhatna. Bár nagyon sok ország neve megemlítődött, a legpreferáltabb ország egyértelműen Magyarország, a fiatalok 36 százaléka szívesen élné ott. Viszont a Romániát és Erdélyt jelölők, vagyis a szabad választás feltétele mellett is itthon maradás mellett voksolók is jelentős arányt képviselnek. Az egynegyed itthon maradás mellett és a több mint egyharmad Magyarország mellett szavazó fiatal a megkérdezettek 62 százalékát, vagyis szinte kétharmadát teszi ki. A sorrendet az Amerikai Egyesült Államok, Németország, Olaszország, Kanada és Svájc, majd a Svédországon, Franciaországon és Anglián kívüli más nyugat-európai országok folytatják.

A kérdőívben felsorolt 11 csoport (európai, kelet-európai, közép-európai, nyugat-európai, magyar, német, roma, román, zsidó, romániai/székelyföldi magyar és román állampolgár) közül a 15–29 évesek jóval több mint a fele (59%) elsősorban romániai/székelyföldi magyarnak érzi magát. A vizsgált korosztály egyharmada a magyarokhoz tartozónak érzi leginkább magát. A fiatalok 2–3 százaléka tekinti magát elsősorban európainak és román állampolgárnak. A vizsgált korosztály 90 százaléka büszke arra a csoportra, amelyhez tartozik, annak ellenére, hogy a többség számára ez nem egyértelműen előnyös. Ilyen módon elmondható, hogy a székelyföldi fiatalok magyarságtudata rendkívül erős.

31. ábra. Ha szabadon választhatna, melyik országban szeretne élni? a leggyakrabban említett országok a teljes mintára vetített százalékban

**19. táblázat. Ahhoz, hogy valaki magyarnak számítson, fontos, hogy...
a teljes mintára vetített százalékok**

	egyáltalán nem ért egyet	inkább nem ért egyet	egyet is ért meg nem is	inkább egyértért	teljesen egyértért
legalább egyik szülője magyar legyen	6	4	8	23	59
mindkét szülője magyar legyen	5	6	12	18	59
magyar legyen az anyanyelve	2	2	5	11	80
magyar állampolgár legyen	50	16	13	6	15
tisztelje a magyar nemzeti színeket	4	6	16	21	53
magyarnak tartsa magát	1	2	6	10	81
jól beszéljen magyarul	3	3	7	16	71
ismerje és szeresse a magyar kultúrát	2	3	15	23	57
magyar szertartási nyelvű egyházhhoz tartozzon	7	7	16	20	50
Magyarországon szülessen	69	16	9	3	3
élete legnagyobb részében magyarok között éljen	20	13	18	18	31

A 15–29 évesek véleménye szerint ahhoz, hogy valaki magyarnak számítson, a három legfontosabb dolog, hogy magyarnak tartsa magát, magyar legyen az anyanyelve és jól beszéljen magyarul. A Magyarországon való születés és a magyar állampolgárság nem feltétele annak, hogy valaki magyarnak számítson.

A 15–29 évesek közel egyharmada azt a települést tekinti szülőföldjének, ahol él, közel egynegyedük pedig azt a települést, ahol született. Belső Erdélyt és Székelyföldet, mint nagyobb régiót a fiatalok 18–19 százaléka tartja szülőföldjének.

A haza megítélésében nyilvánvalóbb a többségi vélemény, hiszen a vizsgált korosztály megközelítőleg fele Romániát tartja hazájának. A régiót és Székelyföldet a válaszadók a szülőföldhöz hasonló arányban jelölték hazának.

A vizsgált korosztály 88 százaléka a romániai/székelyföldi magyarokat a magyar nemzet részének tekinti. Erre a kérdésre meglehetősen magas volt a nem válaszolók aránya és nagyon kevés (3%) azok aránya, akik nem tartják a romániai/székelyföldi magyarokat a magyar nemzet részének.

A felmérés időpontjában a státustörvény megalkotása meglehetősen új és vitatott kérdés volt. A 15–29 éves fiatalok egyötöde az adatfelvétel időpontjáig még nem halott a státustörvényről. A településtípus szerinti bontás azt mutatja, hogy a vidéken

élők között sokkal többen vannak olyan fiatalok, akik nem tudtak a státustörvényről, mint a városon lakók között. A nemek között nincsen ilyen erőteljes különbség, azonban a férfiak nagyobb arányban hallottak a státustörvényről. Az életkor és az elvégzett iskolai évek számának növekedésével nő a szóban forgó törvényt ismerők aránya is. Ebben a kérdésben a munkaerő-piaci szempontból inaktívak és a munkanélküliek tűnnek a legkevésbé informáltaknak.

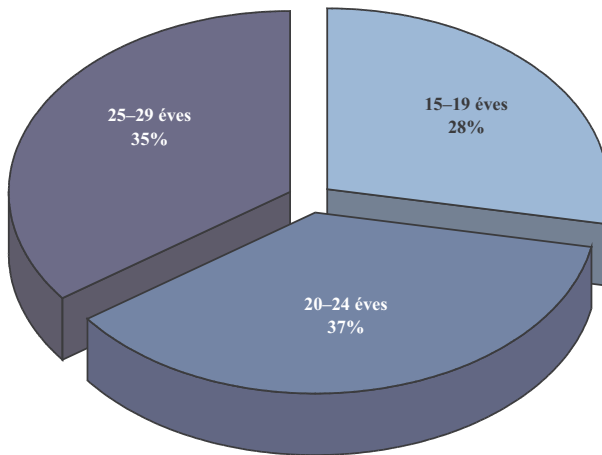
A státustörvényt ismerők több mint fele (56%) úgy gondolja, hogy a törvény személy szerint is érinteni fogja őket. Szintén jelentős a megkérdezettek egyharmadának azon véleménye, hogy a törvénynek nem lesz kihatása az egyes személyekre.

A státustörvényre vonatkozó egyes állításokkal való egyetértés mértékét a 20. táblázat tartalmazza.

20. táblázat. Milyen mértékben ért egyet az ún. Státustörvényre vonatkozó alábbi állításokkal? – a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

	egyáltalán nem ért egyet	inkább nem ért egyet	egyet is ért meg nem is	inkább egyetért	teljesen egyetért	nem tudja	a kérdésre válaszolók aránya
erősíti a különböző államokban élő magyarok összetartozását	1	3	13	23	37	1	78
rontja a romániai/erdélyi magyarok viszonyát a román többséggel	3	8	11	22	18	15	77
elősegíti a romániai/erdélyi magyarok szülőföldön maradását	2	5	8	23	20	19	77
rontja Magyarország és a szomszédos államok viszonyát	3	21	19	18	9	6	76
felerősíti a kivándorlást Magyarországra	2	9	13	21	17	14	76
elősegíti a romániai/erdélyi magyarok kulturális gyarapodását	2	2	4	16	27	25	76
hatására olyanok is magyarnak vallják majd magukat, akik nem is magyarok	2	6	8	13	20	29	78
nincsen tényleges hatással a romániai/erdélyi magyarok helyzetére	2	24	19	18	9	5	77
hátráltatja Magyarországot európai integrációját	4	32	19	14	4	3	76
elősegíti a romániai/erdélyi magyarok anyagi gyarapodását	3	6	8	22	19	19	77
elősegíti a magyarországi munkavállalást	2	3	2	12	26	33	78

32. ábra. A státustörvényről értesültek korcsoportos megoszlása, a státustörvényt ismerők százalékában

Az ifjúság legsúlyosabb problémái

A 15–29 éves fiatalok véleménye szerint az ifjúság legsúlyosabb problémája a munkanélküliség. A munkanélküliséget a válaszolók szinte fele (46%) jelölte meg mint nagyon fontos problémát: 34 százalék szerint a legfontosabb, 12 százalék szerint pedig a második legfontosabb probléma az ifjúság életében. A pénztelenség a második leggyakrabban említett probléma (a 15–29 évesek 40%-a említette), a fiatalok 19 százaléka szerint a legfontosabb, 21 százalék szerint a második legfontosabb probléma. A harmadik legsúlyosabb gond a kilátástalan jövő. A vizsgált korosztály több mint egytizede szerint ez a legégetőbb problémája az ifjúságnak. A negyedik leggyakrabban említett és legsúlyosabbnak megnevezett probléma a szegénység (a fiatalok 20 százaléka említette legfontosabb vagy második legfontosabb problémaként), ezt pedig a lakáshelyzet megoldatlansága követi (13 százalék találta fontos problémának). Ilyen módon tehát elsősorban az anyagi természetű problémák tűnnek a legjelentősebbnek az ifjúság életében.

A legkevesebb gondot az értéknélküliség, a rossz családi körülmények, a megfelelő képzettség hiánya, a növekvő társadalmi egyenlőtlenségek, a szórakozási lehetőségek hiánya, valamint az anyanyelven való továbbtanulási lehetőségek hiánya okozza a székelyföldi 15–29 évesek életében.

A munkanélküliség főként a középfokú és alacsony fokú végzettséggel rendelkezők véleménye szerint a legsúlyosabb probléma. Életkor szerinti bontásban elsősorban a 24–29 évesek, majd a 20–24 évesek és végül a 15–19 évesek szerint ez a legsúlyosabb ifjúságot érintő probléma a felsoroltak közül. A munkanélküliek után (az összes munkanélküli fele) a munkaerő-piaci szempontból inaktívak (az összes inaktív 46%-a), majd az aktívak (az összes kereső 36%-a) tartják elsődleges fontosságúnak a munkanélküliség problémáját. A vidéken élő fiatalok szinte kétszer akkora arányban tartották a legfontosabb problémának a munkanélküliséget (42%), mint a

**21. táblázat. Melyek az ifjúság legégetőbb, legsúlyosabb problémái?
a teljes mintára vetített százalékos megoszlás**

	legsúlyosabb probléma	második legsúlyosabb probléma	nem említi
munkanélküliség	34	12	54
lakáshelyzet megoldatlansága	5	8	87
pénztelenség	19	21	60
szegénység	8	12	80
kábítószer elterjedése	4	4	92
alkoholizmus	3	5	92
bűnözés	3	4	93
kulturálatlanság	2	2	96
kilátástalan jövő	11	10	79
tanulási lehetőségek beszűkülése	3	2	95
a család válsága	2	2	96
rossz családi körülmények	1	2	97
képzettség hiánya	1	2	97
növekvő társadalmi egyenlőtlenségek	1	2	97
erkölcsi romlás	1	3	96
értéknélküliség	1	1	98
céltalanság	3	4	93
szórakozási lehetőségek hiánya	1	2	97
anyanyelven való továbbtanulási lehetőségek hiánya	1	2	97

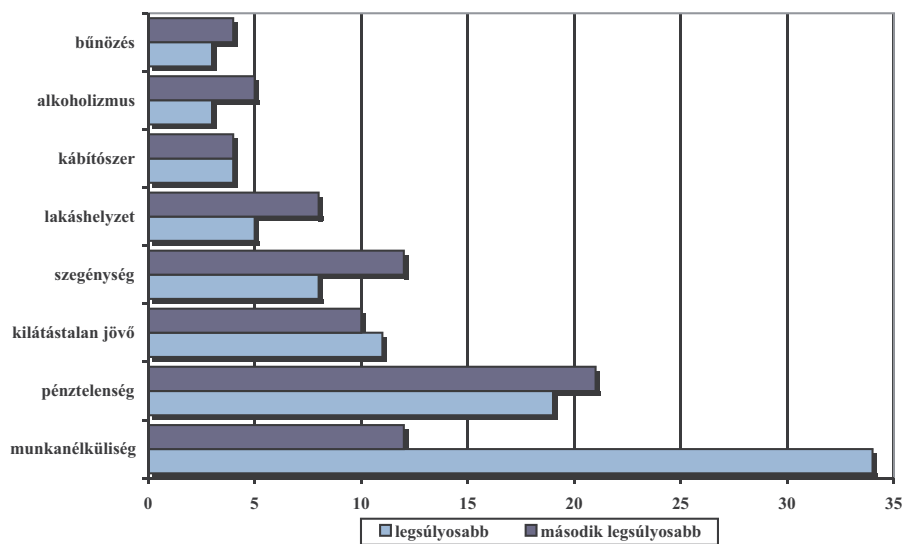
városon élők (22%). A nemek szerinti megoszlás azt mutatja, hogy a férfiak jelentősebb problémaként ítélik meg a munkanélküliséget (37%-uk szerint ez a legfontosabb probléma), mint a nők (31%).

A pénztelenség, az alacsony keresetek problémája és az iskolai végzettség között nincs szoros összefüggés. Viszont a gazdasági aktivitás szerinti bontás azt mutatja, hogy a pénztelenség a munkanélküliek, majd az aktívak életében jelentősebb probléma, mint az inaktívak és tanulók életében. A férfiak – akárcsak a munkanélküliség esetében – ezt a problémát is fontosabbnak tartják (42%), mint a nők (37%).

A kilátástalan jövő a felsőfokú és középfokú végzettségűek számára jelent nagyobb problémát. A tanulók és a gazdaságilag aktívak több mint egytizede szerint ez képezi a fiatalság legsúlyosabb problémáját. A jövő bizonytalansága a 20–29 évesek és a városon élők megítélésében súlyosabb probléma, mint a 15–19 évesek és a vidéken élők megítélésében.

A szegénység, a lét bizonytalansága az alapfokú és felsőfokú végzettségűeket aggasztja leginkább. Ez a probléma a vidéken és városon élők megítélésében hasonlóan súlyos. A nemek szerinti bontásban e tekintetben is a férfiak azok, akik számára égetőbb a szegénység és létbizonytalanság kérdése.

33. ábra. A 15–29 évesek legsúlyosabb problémái, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás

Ábrák és táblázatok jegyzéke

1. ábra. A legmagasabb befejezett iskolai végzettség szintje, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	197
2. ábra. A fiatalok iskolázottsága, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	197
3. ábra. A jelenleg még tanulók százalékos megoszlása, iskolatípusok szerint	198
4. ábra. Szeretne-e továbbtanulni? – a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	199
5. ábra. Számítógép-használat korcsoportok szerint, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	201
6. ábra. Mit csinál Ön jelenleg? – a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	202
7. ábra. A munkanélküliség jellegzetességei településtípus szerint, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	203
8. ábra. Melyik országban tervezi, hogy munkát vállal? – a külföldön munkát vállalni kívánók százalékában	204
9. ábra. Ön hol lakik jelenleg? – a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	205
10. ábra. Összességében, hogy érzi, Önök anyagilag ...? – a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	206
11. ábra. Férfiak családi állapota korcsoportok szerint, a férfi mintára vetített százalékos megoszlás	207
12. ábra. Nők családi állapota korcsoportok szerint, a női népességre vetített százalékos megoszlás	208
13. ábra. A saját tulajdonban lévő birtok megoszlása	209
14. ábra. A megkérdezettek családi vállalkozási háttere, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	209
15. ábra. Végez-e testmozgást, sportol-e? – nemek szerinti százalékos megoszlás	210
16. ábra. A leggyakrabban üzött sportágak, a rendszeresen sportolók százalékában	211
17. ábra. A kávéfogyasztás gyakorisága, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	212
18. ábra. Szokott-e dohányozni? – a kérdésre válaszolók százalékában	213
19. ábra. Szokott-e alkoholt fogyasztani? – a kérdésre válaszolók százalékában	214
20. ábra. Kipróbált-e Ön már valamilyen drogot? – a kérdésre válaszolók százalékában	215
21. ábra. Az egy hónapon belül látogatott kulturális intézmények, a teljes mintára vonatkozó százalékos megoszlás	216
22. ábra. Az elmúlt évben elolvasott könyvek száma, a kérdésre válaszolók százalékában	217
23. ábra. A 15–29 évesek által leggyakrabban nézett tévécsatornák, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	219
24. ábra. Megfelel-e az Ön eszményének szülei élete? – korcsoportokra vonatkoztatott százalékos megoszlás	221
25. ábra. A 15–29 éves korosztály valláshoz való viszonya, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	225
26. ábra. Mindent számításba véve, véleménye szerint az elmúlt 10 évben hogyan alakult..., a kérdésre válaszolók százalékában	226
27. ábra. Ha a jövőre gondol, mit tart valószínűnek, a következő években hogyan alakul..., a kérdésre válaszolók százalékában	227
28. ábra. A 18–29 éves korosztály politika iránti érdeklődése, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	228
29. ábra. Egyetért azzal, hogy Románia csatlakozzon az Európai Unióhoz? – a kérdésre válaszolók százalékában	229
30. ábra. Támogatja-e, hogy Románia csatlakozzon a NATO-hoz? – a kérdésre válaszolók százalékában	229
31. ábra. Ha szabadon választhatna, melyik országban szeretne élni? – a leggyakrabban említett országok a teljes mintára vetített százalékban	230
32. ábra. A státustörvényről értesültek korcsoportos megoszlása, a státustörvényt ismerők százalékában	233
33. ábra. A 15–29 évesek legsúlyosabb problémái, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	235

1. táblázat. A tömbmagyar régió települései	193
2. táblázat. A mintába került települések	194
3. táblázat. A megkérdezettek nemek szerinti megoszlása	194
4. táblázat. A megkérdezettek megoszlása korcsoportok szerint.	195
5. táblázat. A fiatalok településtípusok szerinti megoszlása	195
6. táblázat. A térség szocio-demográfiai jellemzői	195
7. táblázat. A fiatalok korcsoportos aránya, az alapsokaság és a mintába került sokaság aránya	195
8. táblázat. A régió lakosságának megoszlása településtípusonként, az alapsokaság és a mintába került sokaság aránya.	196
9. táblázat. A gazdaságilag aktív, inaktív és munkanélküli fiatalok legmagasabb iskolai végzettsége, százalékos megoszlásban	198
10. táblázat. Járt-e különórákra általános vagy középiskolai tanulmányai alatt? a teljes mintára vetített százalékos megoszlás.	200
11. táblázat. Az alkoholmentes italok fogyasztásának gyakorisága, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	211
12. táblázat. A különböző alkoholos italok fogyasztásának gyakorisága, a kérdésre válaszolók százalékában	214
13. táblázat. A kulturális intézmények látogatottsága a 15–29 évesek körében, a teljes mintára vonatkozó százalékos megoszlás.	216
14. táblázat. A vizsgált korosztály által olvasott könyvtípusok, a teljes mintára vonatkoztatott százalékos megoszlás	218
15. táblázat. A 15–29 évesek által leggyakrabban nézett három tévécsatorna, a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	220
16. táblázat. Mennyire fontos az Ön életében...? – 0–5-ig terjedő skála értékei.	222
17. táblázat. Mennyire fontos az Ön számára...? – 0–10-ig terjedő skála átlagértékei	223
18. táblázat. Milyen legközelebbi viszonyt fogadna el a felsorolt társadalmi csoportok egy-egy tagjával? – a teljes mintára vetített százalékos megoszlás.	224
19. táblázat. Ahhoz, hogy valaki magyarnak számítson, fontos, hogy..., a teljes mintára vetített százalék	231
20. táblázat. Milyen mértékben ért egyet az ún. Státustörvényre vonatkozó alábbi állításokkal? – a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	232
21. táblázat. Melyek az ifjúság legégetőbb, legsúlyosabb problémái? – a teljes mintára vetített százalékos megoszlás	234

